

ලේඛන ඉතිහාසය පිළිබඳ කෙටි විමසුමක්

වයි. කේ. තිස්ස බණ්ඩාර

හැඳින්වීම

වර්තමාන ලෝකයෙහි ජීවත්වන මිනිස් වර්ගයා විසින් භාවිත කරනු ලබන භාෂා ප්‍රමාණය කොපමණ දැ යි කිවනොහැකි වුවත් අවම වශයෙන් භාෂා භාරදහසක් පමණ භාවිතවන බව වාග්වේදීන්ගේ නිගමනයයි. මෙ පමණ සුවිසාල භාෂා ප්‍රමාණයක මූලාරම්භය කවර දිනයෙක, කවරනම් ස්ථානයෙක සිට ඇති වූ යේ දැ යි පරීක්ෂාවට භාජනය කළයුතු දෙයකි. භාෂාවේ ප්‍රධාන අංග දෙකකි. එය භාෂණය සහ ලේඛනය යි. මානව පරිණාමය අනුව මිනිසාගේ සම්භවය සිදුව ඇත්තේ දැනට වසර ලක්ෂ ගණනාවකට ඉහත දී බව පිළිගෙන තිබෙයි. වානර රූපාකාර සත්ත්වයෙකුගෙන් මිනිසා සම්භවය ලැබ විවිධ තාක්ෂණික සහ විවිධ සංස්කෘතික යුග ගණනාවක් පසුකර වර්තමානයට එළඹ සිටියි. මේ පසුකළ ඓතිහාසික පසුබිමට අදාළ ව කොපමණ ලේඛනක්‍රම තිබෙයි ද? යනු, ඒවා විවිධ විෂයානුබද්ධව විචාරයට සහ විමර්ෂණයට ලක්ව තිබෙයි. මේ ආශ්‍රිත පර්යේෂණ හා ප්‍රකාශන සිදුකළ අය අතර මානවවිද්‍යාඥයන්, පුරාවිද්‍යාඥයන්, ඉතිහාසඥයන්, පුරාක්ෂරවිද්‍යාඥයන්, වාග්විද්‍යාඥයන්, භාෂා විශාරදයන් මෙන් ම පුස්තකාලවිද්‍යා ක්ෂේත්‍රයේ පර්යේෂකයින් ද තවත් අය ද නියෝජනවන බව පැනෙයි. මෙම විෂයය අළලා සමස්ත ක්ෂේත්‍රයම සම්බන්ධයෙන් ප්‍රලේඛනයක් සැකැසීම අසීරු ය. එහෙත් පුස්තකාලවිද්‍යාව විෂය තුළ ද සාකච්ඡාවට ගැනෙන ලේඛන සම්ප්‍රදායේ ඇතැම් තොරතුරු සඳහා විශ්‍යාපන

සොයනු රිසි ආධුනිකයින්ගේ ප්‍රයෝජන පිණිස මෙම කෙටි ලිපිය සම්පාදන අරමුණවේ.

ප්‍රවේශය

සන්නිවේදන ක්‍රියාවලියෙහි ලේඛනය ප්‍රබල මාධ්‍යයකි. සිංහල ශබ්දකෝෂයට අනුව ලේඛන කලාව යනු ලිවීමේ ශාස්ත්‍රයයි. යම්කිසි රටාවකට හෝ සම්ප්‍රදායකට අනුව ලිපි ලේඛන පොත් රචනා කිරීමේ ශිල්පය බව එහි සඳහන්වේ.¹ ලේඛන යන්න මූලිකව විවිධ අරුත් සහිත පද එකතු ව ව්‍යවහාරවන වචන මාලා රැසක් මතු දැක්වෙන ආකාර වෙයි.

- ලේඛනගත = ලියා තබන,
- ලේඛනගත කරනවා = සටහන් කොට තබනවා,
- ලේඛන වර්මය = ලිවීම සඳහා භාවිත කරන සම,
- ලේඛන පත්‍ර = තාල වර්ගයේ ගසක නාමය,
- ලේඛනය = සිරීම,
- ලේඛන ශිල්පය = එම ශිල්පය,
- ලේඛන ස්ථානය = ලේඛනාගාරය,
- ලේඛනාගාරය = වටිනා ලිපි ලේඛන ආදිය තැන්පත් කර ඇති ස්ථානය,
- ලේඛනාමාර්ගයය = ලිවීම උගන්වන්නා,
- ලේඛනාරක්ෂක = ලියකියවිලි ආරක්ෂා කරන්නා,
- ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුව = පැරණි ලියවිලි ආරක්ෂාව සඳහා කටයුතු කරන දෙපාර්තමේන්තුව,
- ලේඛනාරූපි = ලියා තබන,
- ලේඛනය = ලියන උපකරණය, යනාදියයි.²

සංස්කෘත සිංහල ශබ්දකෝෂයට අනුව ලේඛන යන්න මෙසේ ය.

- ලේඛ = ලිවීම, ලියවිල්ල.
- ලේඛක = ලියන්නා, සිත්තරා,
- ලේඛන = ලියන, අදින.
- ලේඛනික = පැන්සදන බට ලී වර්ගයක්.
- ලේඛනික = ලියුම් ගෙතියන්නා.
- ලේඛනී = පෑන, පිහාටු පෑන, බට පෑන.
- ලේඛා = ඉර, රේඛාව, ලිවීම, පෙළ, රූපය, චිත්‍රය,
- ලේඛ්‍ය = ලියන, අදින, අත්ලිපිය, ලේඛන කලාව
- ලේඛ්‍ය පත්‍ර = ලිපිය, පුස්තකොළය.
- ලේඛ්‍ය ප්‍රසංග = ලියකියවිලි යනුයි.³

පාලි - සිංහල ශබ්දකෝෂයට අනුව ලේඛන යන්න මෙසේ දැක්වේ.

- ලේඛ = හසුන්පන, දක්ෂ ආදිය ලියපු තුඩු,
- ලේඛක = ලියන්නා, ලිපිකරුවා, ලේඛන ලියවන, ලියවිල්ල,
- ලේඛනී = පින්සල, තෙල්කුර, පන්හිද, පෑන,
- ලිඛ = ලිවීමෙහි.
- ලිඛිත = ලියයි,
- ලිඛිත = ලියන ලද
- ලිඛිතක = ලියන ලද්ද යනු යි.⁴

සිංහල ශබ්දකෝෂයෙහි එන ආකාරයට ලේකම් යන්නට එකතු වූ තව ද පද විවිධ අරුත් සපයයි. එනම්.-

- ලේකම් = ලේකම්,
- ලේකම් = ලේඛකයා, පියුම්,
- ලේකම්ගෙය = සිංහල රජ සමයෙහි සෙනෙවිරද් නම් නිලධාරීන් සඳහා වූ ආයතනයකි.
- ලේකම්ගෙහි සම්දරු = සිංහල රජු සමයෙහි පරිපාලන කටයුතුවල දී යම් යම් ව්‍යවස්ථා කෙටුම්පත් කිරීමේ කාර්ය භාරව සිටි නිලධාරියා,
- ලේකම් ධුරය = ලේකම් තනතුර ලේකම්පති රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල්වරයා.
- ලේකම් පොත = ලේඛනගත කරන පොත,
- ලේකම් බාලයා = සිංහල රජ සමයෙහි පැවැති නිලයක්.
- ලේකම්මිටිය = ඒ ඒ කාර්යාංශයක් සහ ප්‍රසිද්ධ විහාරස්ථානාදිය පිළිබඳ අය වැය ආදිය සඳහන් ලියවිලි සමූහය.
- ලේඛකාධිකාරීත්වය = ලේඛන කටයුතු සම්බන්ධයෙන් නීත්‍යනුකූල බලයක් ඇති නිලධාරියා.
- ලේඛකාධිකාරී = උසස් අධ්‍යාපන ආයතනවල පරිපාලන කටයුතු සම්බන්ධයෙන් නීත්‍යනුකූල වගකීමක් දරන පුද්ගලයා ලෙසයි.⁵

ලේඛන ආශ්‍රිත කලාව සහ එම ශිල්ප ක්‍රමවල ඉතිහාසය ආරම්භ වන්නේ කිනම් සමයෙක ද යනුත් කිනම් භාෂා

සමාජයක ද යනුත් විමර්ශනයට යොමුකළ යුතු තත්ත්වයකි. එහෙත් දැනට කෙරී ඇති විමසා බැලීම් අනුව යම් යම් කාලවකවානු සහ ඇතැම් සමාජ කණ්ඩායම් ගැන විශේෂ අවධානය යොමු ව ඇත. මානව පරිණාමයට අනුව මිනිසා පරිණාමය වන්නට වසර ලක්ෂ ගණනක් ගත කොට ඇත. මූලික අවධි ඒවායේ සංස්කෘතික සහ ශිල්පක්‍රම අනුව ද්‍රව්‍යාත්මක ව යුග ත්‍රයකට වෙන් කැර ඇත්තේ ය. පුරාවිද්‍යා සහ මානව වංශ අධ්‍යයන හා නිර්වචන අනුව මේවා ශිලායුගය, ලෝකඩයුගය, යකඩයුගය යනු එම යුගත්‍රය යි. ඉන් ශිලායුගය එහි විශේෂිත ලක්ෂණ මත නැවත ප්‍රධාන යුග තුනකට වෙන් කරනු ලැබ ඇත්තේය.

පූර්ව ශිලායුගය, මධ්‍ය ශිලායුගය සහ නව ශිලායුගය යනු එකී අනු යුගත්‍රය යි. පූර්ව ශිලායුගයේ අනුයුග තුනක් තව ද වෙන් කැර ඇත්තේ ය. එනම් පහළ පූර්ව ශිලායුගය, මධ්‍යම පූර්ව ශිලායුගය, ඉහළ පූර්ව ශිලායුගය ලෙසයි. පැලියෝලිතික හෙවත් පේලියෝලිතික වශයෙන් පුරාවිද්‍යාඥයන් විසින් හඳුන්වනු ලබන එකී යුගය මානව පරිණාමයේ විශේෂ ස්ථානයක් හිමිකරගෙන තිබේ. එය මෙවලම් භාවිතයේ ස්වරූපය අනුවයි. එනම් මූලික මට්ටමේ සහ රළු ස්වභාවයේ මෙවලම් නිෂ්පාදනය වූ අවධියයි. විශ්වයේ පහළ වූ වෙනත් සත්ත්ව කොට්ඨාස අතුරින් මානවයා ඔවුන්ගේ දේහ නිර්මාණයට අනුව ක්‍රම ක්‍රමයෙන් සුවිශේෂ පරිණාමයට ලක්විය. මෙම මානව පරිණාමයේ දී ඔවුන්ගේ සංස්කෘතික, සාමාජික කුසලතා වර්ධනය සඳහා විශේෂයෙන් පරිසරය විවිධ ආකාරයෙන් බලපෑවාට කිසිදු සැකයක් නැත.

මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් පහළ පැලියෝලිතික යුගයේ ජීවත් වූ ඔස්ට්‍රෝලෝපිතේක වැනි මානව කල්ප වානරයින් පවා තම අවශ්‍යතා මත අදහස් හුවමාරු කර ගැනීමට භාෂාවක් භාවිත කළ බව උගතුන්ගේ අදහස වී තිබේ. ක්ලිෆර්ඩ් ජේ. ජොලි සහ ෆෙඩ් ජ්‍රොග් යන අයගේ අදහසට අනුව ඉහළ පැලියෝලිතික යුගය වනවිට මිනිසා සංකේත ආශ්‍රයෙන් සන්නිවේදන ක්‍රමයක් ආරම්භ කර තිබේ ඇත.⁶ ඉතාමත් ම ඇත අතීතයේ සිට අද දක්වා ම මිනිතලය මත ජීවත්වන මිනිසා නැමැති බුද්ධිමය සත්ත්වයා

සන්නිවේදන කාරකයේ ප්‍රබල ම වාහකයා ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. කුමන ලෙසකින් හෝ තමා පිළිබඳ තොරතුරක් උවමනාවෙන් සනිටුහන් කර තැබූ දින සිට ඉතිහාසය පිළිබඳ පැහැදිලි අවබෝධයක් අප සතුව ඇත. එහෙත් ඒ පැහැදිලි ඉතිහාසය අවුරුදු 5000ක් වඩා වැඩි නොවන බව විශ්වාස කරන අතර ඉන් ඔබ්බට විහිද යන වාර්තා හා ලේඛන රහිත යුගය තුළ පවා සංකේතාත්මක වූ සංකේත රටා භාවිතයක් හා චිත්‍රමය වූ සන්නිවේදන මාධ්‍යයක් තිබුණු බවට තොරතුරු හෙළිදරව් වී ඇත. ඇල්ටමීරා, ලැස්කෝ, කෝගල්, සහ ලා - මැණ්ඩලයින් වැනි ප්‍රාග් ඓතිහාසික ගුහා චිත්‍රවලින් ක්‍රි.පූ. 14,000 - 40,000 දක්වා ප්‍රාග් ඓතිහාසික අතීතයට දිවෙන සන්නිවේදන කලා සම්ප්‍රදායක් පැවැති බවට තොරතුරු අවධාරණය වී ඇත.

චීනයේ බෙයිජින් විශ්වවිද්‍යාලයේ පුරාවිද්‍යා මහාචාර්යවරයකු වූ ෂී -පෙන් - ලාඕ සහ ඔහුගේ සහායකයන්වන ආචාර්ය වූ තෝ වයි ටින් විසින් මධ්‍යම චීනයේ තුන්යෆින්ග් හු නම් විලෙහි ජලාශයෙන් වැසීගිය පුරාවස්තූන් සොයමින් සිටියදී මීටර් තිහක් ගැඹුරෙහි හුනාත් කඳුවැටිය දක්වා විහිදී ගිය කලුගල් ගුහාවන්හි ඉතා සිනිඳු ලෙස ඔපමට්ටම් කරන ලද බිත්තිවල අදින ලද වම් හතලිස් දහසක් පැරණි බවට නිගමනය කරන ලද චිත්‍ර සොයාගනු ලැබී ය. මහා භූවලනයක් හේතුවෙන් විලට කඩාවැදී ගිලා බැස ඇති ගුහාවක ඉතා හොඳින් ආරක්ෂා වී ඇති එම චිත්‍ර කිසියම් ලෝහමය උපකරණයන්ගෙන් ගල්බිත්ති මත සාරා ඇතැයි මහාචාර්ය ෂී - පෙන් - ලාඕ සඳහන් කරයි. මේ චිත්‍ර සටහන්වල සතූන් විවිධ දිශාවන්ට පළායමින් සිටින අතර සණ්ඨාවන්හි මෙන් උඩට නෙරාගිය මධ්‍යයක් සහිත වෘත්තාකාර යානාවක් අහසේ දැක්වෙන අතර කිසියම් සිලින්ඩරාකාර උපකරණ මගින් එම සතූන් අල්ලා ගැනීමේ ප්‍රයත්නයක යෙදී සිටින ආකාරයක් විදහාපායි.⁷ මෙ බඳු අති පුරාණ වූ ගුහා සිතුවම් නිදර්ශක අනුව පෙනී යනුයේ තොරතුරක් මතු ප්‍රයෝජනය සඳහා කිසියම් මාධ්‍යය භාවිතයෙකින් සටහන් කොට තැබීම යි. ලොව පුරාණ යෑ යි සැලකිය හැකි කණ්ඩායම් අතුරින් මෙන් ම ඊට බොහෝ කලකට පසු ඇතැම් සමාජ ආශ්‍රයෙන් ද

මේ ආකාරයේ ගුහා සිතුවම් හඳුනාගෙන ඇත. ප්‍රාග් ඓතිහාසික සහ මූල ඓතිහාසික සමයන්ට අයත් එකී සිතුවම් අක්‍ෂර නිපදවීමට පෙර තොරතුරු කියා පෑ මාධ්‍යය වේ.

පොදුවේ සලකා බලන විට ලෝකයේ ස්ථාන රැසකින් වාර්තා වී පවතින ආදි කාලීන ගුහා සිතුවම් අදහස් කියා පෑමේ හෝ අදහස් සංරක්ෂණය කරනු ලැබූ ක්‍රියාදාමයට අයත් දෙයක් බව පිළිගැනීම යෝග්‍ය වේ. එකී එකී ගුහා සිතුවම් ආශ්‍රිත ආදි මානව කණ්ඩායම්වල කාල පරාසයන් විවිධ ය. අඩුම තරමින් දැනට වසර හතළිස්දහහක හෝ ඊට ආසන්න කලෙක සිට අදින් පෙර වසර පන්දාහක් හයදාහක් පමණ කාලයක් දක්වා එකී තත්ත්වයන් පවතින්නට ඇතැයි අනුමාන කරමු. පාෂාණ යුගයෙන් ලෝහමය යුගයන් කරා මානව ප්‍රවීණයන් සමග ම මූලික මට්ටමේ කණ්ඩායම් සමාජ සහ සංස්කෘතික ඒකක බිහි වූ බව විශ්වාස කෙරේ. මෙම සංස්කෘතික ඒකක තව ද පරිණාමයට පත්ව කාලාන්තරයකට පසුව දියුණු සමාජ කරා පරිවර්තනය වූ බව විවිධ නිදසුන් අනුව පැහැදිලි වේ. එවැනි දියුණු සමාජ කෙරෙත් ශිෂ්ටාචාරාත්මක ලක්ෂණ නියෝජනය විය. එවිට සංනිවේදනය සඳහා තොරතුරු හසුරුවා ගැන්ම වෙනුවෙන් සංවිධානාත්මක ක්‍රමවේදයක් අවශ්‍ය විය. ඒ සඳහා භාෂාව සහ ලේඛනය පෙරට වඩා ක්‍රමවත් අයුරින් පරිහරණය කරන්නට ඒ ඒ සංස්කෘතික සමාජවලට සිදු විය.

දැනට වඩාත් සම්ප ව වටහාගෙන ඇත්තේ භාෂාත්මක සන්නිවේදනය මානවයාගේ ජීවවිද්‍යාත්මක ප්‍රභවය හා වෙළී පවතින බවයි. මූලාශ්‍ර කිහිපයක් දක්වන පරිදි දැනට ලෝකයේ යටත් පිරිසෙයින් භාෂා වර්ග 3500 ක් පමණ ඇතැයි සැලකේ. එහෙත් භාෂණය ලිඛිත වශයෙන් ද, අතිරේක ව භාෂණය හා ලේඛනය වශයෙන් ද දෙයාකාරව පවතී. එබැවින් භාෂණය හා ලේඛනය යන ප්‍රභේදයෙහි ලා සැලකිය හැකි භාෂා 500ක් පමණ දැකගත හැකි ය.⁸

ලොව විවිධ තන්හි ව්‍යාප්තව පවතින එ පමණ භාෂා ප්‍රමාණයක ලේඛන සම්ප්‍රදායයන් ද ඓතිහාසික වශයෙනුත්, ස්වරූප වශයෙනුත් එකිනෙකට වෙනස් බවක් උසුලයි. ලේඛනයේ ආරම්භය පිළිබඳ ව විවිධ අදහස් ඇති අතර නිශ්චිත තීන්දුවකට නොබැස පසුකාලීන සංස්කෘති කිහිපයක් ඇසුරින් නිදර්ශන ගෙන හැර දැක්වීමට ඒ ආශ්‍රිත පර්යේෂකයින් උනන්දුව දක්වා ඇති බව පෙනී යයි. එකී සියල්ල තොරතුරු සන්නිවේදනය කිරීම මූලික කොටගත් ඓතිහාසික සිද්ධීන් හැටියට සැලකීම යුක්ති යුක්ත ය.

පින්තුරු ලේඛන ක්‍රම හෝ චිත්‍ර ලේඛන ක්‍රම, විශේෂ සතුන්ගේ නිරූපණයන් ලෙස තවදුරටත් හඳුනා ගන්නට නොහැකි වන තරම් ශෛලිගත තත්ත්වයට එද්දී, ඒවා භාවිත කරන්නෝ (කියවන්නෝ හා ලියන්නෝ) සංකේතයන්ගේ අර්ථය, ඒවා අදාළ වස්තූන්ගෙන්, ඒ වස්තූන්ට භාවිත කැරුණු නම්වලට මාරුකරන්නට පටන්ගනිති. එනම් සංකේත මගින් වස්තු හෝ ද්‍රව්‍ය හඳුන්වනුවට වඩා වචන හඟවන්නට යොදා ගැනීමයි. ඒ අක්ෂර ලේඛනය ශාබ්දික බවට පත් වෙයි. මේ දක්වා වියතුන් විසින් පින්තුරු ලේඛන ක්‍රමයෙන් වචන ලේඛන ක්‍රමයට මාරු කර ගන්නා ලද ආදි ශිෂ්ටාචාර හතක් සොයා ගෙන ඇත. එනම් සුමේරියානු (ක්‍රි.පූ. 3100), ඊජිප්තියානු (ක්‍රි.පූ. 3000) ප්‍රොටෝ එලමිතියානු (ක්‍රි.පූ. 3000), ප්‍රොටෝ ඉන්දික (ක්‍රි.පූ. 2200) ක්‍රිටානු ක්‍රි.පූ. (2000), හිටයිට් (ක්‍රි. පූ. 1500) සහ චීන (ක්‍රි. පූ. 1500) යනු යි.⁹

සන්නිවේදන කාර්යය සඳහා මාධ්‍යයක් වශයෙන් චිත්‍ර රූප භාවිත කිරීම හේතුවෙන් ඔවුන් අතින් ලේඛනය සඳහා භාවිත කළ හැකි අක්ෂර මාලාවන් නිර්මාණය වුනි. මෙම අක්ෂර මාලාවන් බිහිවීම පිළිබඳ ව 1952 දී ගැල්බ් නම් වියතා විසින් පහත දැක්වෙන අයුරින් කරුණු ඉදිරිපත් කරන ලදී.¹⁰

චිත්‍රාක්ෂර (Pictographs) : රූප සලකුණු මගින් භාෂාව අර්ථවත් කළ අවධිය.

ලඝු සංකේත අක්ෂර (Logographs) : නිශ්චිත වචනයක් වෙනුවට සටහනක් යොදා චිත්‍රයක් භාවිත කළ අවධිය.

ශබ්ද සංකේත අක්ෂර (Syllabic Writing) : වාක්‍ය බණ්ඩ හෝ අදහස් නැතහොත් ශබ්ද වෙනුවට රූප භාවිත කළ අවධිය.

ශබ්දාක්ෂර (Phonemes) : ශබ්ද වෙනුවට අක්ෂර භාවිත කළ අවධිය ලෙසයි.

චිත්‍රාක්ෂර

පූර්ව ඓතිහාසික මානවයා තම සිතැගි අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමට රූප සලකුණු බෙහෙවින් උපයෝගී කොටගත්තේ ය. පැරණි ගුහා තුළින් පර්වත හා කඳුමුදුන්වලත් මෙ බදු චිත්‍ර රූප ඔවුන් විසින් අඳිනු ලැබිණ. එක එල්ලේ ම අදහස් ප්‍රකාශ නොවූව ද ඔවුන්ගේ පරිසරයේ වූ සත්ත්ව වර්ග හා සහවරයන්ගේ විවිධ ක්‍රියාකාරකම් සිතුවමට නැගූ හ. යුරෝපයේ ටොයිස්ගිරස්හි වෙස් මුහුණු පැළඳ සත්ත්ව හම් පොරවා නැටුමක යෙදෙන හෝ වෙස්වලාගෙන සත්ත්ව දඩයමෙහි යන මිනිස් රූප කීපයක් දැක්වෙන සිතුවමකි.

මේ හැර ස්විස්ටර්ලන්තයේ කෙස්ලර්ලොම් නම් ස්ථානයෙන් පිණිමුවන්ගේ පැහැදිලි රූප සොයාගෙන ඇත. ස්පාඤ්ඤයේ ඇල්ටමීරා සහ මෂම් - අශීල් ගුහාවෙන් ද සත්ත්ව හා මානව රූප සහිත සිතුවම් සොයාගෙන ඇත. තව ද අප්‍රිකාවේ බම්බාටා ගුහාවෙන් සහ රොඩේශියාවෙන් ද පැරණි ගුහා සිතුවම් හමු වී තිබේ. මේවා අතර නායකයන්ගේ රූප, දඩයම් හා අවමංගල චාරිත්‍ර සම්බන්ධ චිත්‍ර සටහන් ද ඇතැයි ඩොරති ඩෙම්සන් කල්පනා කරයි. චීනය ජාවා හා ජර්මනිය ආදී රටවලින් ද මෙබඳු නිර්මාණ ලැබී ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ තන්තිරිමලය, බිල්ලැව, කෝමාරිකා ගල්ලෙන, දොරවක්කන්ද ආදී ස්ථානයෙහි පැරණි යුගයන්ට අයත් යැ යි සැලකිය හැකි මෙ බදු ගුහා සිතුවම් සොයාගෙන ඇත. ගුහා තුළ ඇති මෙම රූප සිතුවම් සියල්ල ම

සන්නිවේදන මාර්ගයක් සේ අදිනු ලැබූ ඒවා යැයි නිගමනය කිරීම අපහසුය. ගල්ලෙන්වල ගතකළ කාලයේ දී මිනිසා තම කාන්සිය මකා ගැනීමට හෝ නො එසේනම් තම කුසලතා එළිදැක්වීමට මෙම චිත්‍රවලින් සමහරක්වත් අදින්නට ඇතැයි සැලකීම වරදක් නොවේ. (ඒ එසේ සඳහන් වෙතත් එහි පසුව දක්වනු ලැබ ඇති ලංකාවට අයත් ගුහා සිතුවම් පැරණි වුවත් ඉතාම පැරණි යැයි පැවසීම අසීරු ය. වරහන වර්තමාන ලේඛක විසිනි).

මෙසේ ලෝකයේ විවිධ රටවලින් ප්‍රාග් ඓතිහාසික යුගයට අයත් සිතුවම් හමුවී ඇති අතර ඒවායෙන් සමහරක් ස්වභාවිකත්වයෙන් යුතුව ඇඳ ඇති අතර ඇතැම් ඒවා ජ්‍යාමිතික හැඩ ගැන්වූ භාවාත්මක චිත්‍ර වේ. එසේ වුව ද එම චිත්‍රවල ඒ ඒ සත්ත්ව කොට්ඨාසවලට හා මිනිසුන්ට අදාළ ආවේණික වර්ත ලක්ෂණ මතුකොට දක්වා තිබීම විශේෂිත ය. මෙම චිත්‍ර සටහන් ඇදීම සඳහා රතු, කළු, දුඹුරු හා කහ වර්ණය ඇතැම් ස්ථානවල පාවිච්චි කොට ඇත. මෙම ගුහා සිතුවම් වලින් එක එල්ලේ ප්‍රකාශිත අදහසක් ලබා ගැනීම දුෂ්කර වුව ද ඒවා ඇඳ ඇති රටාව අනුව පෙනී යන්නේ අදහස් සමූහයක් හැඟවෙන පරිදි සංවිධානාත්මකව චිත්‍රණය කළ බවකි.

ලඝු සංකේත අක්ෂර

මෙය ලේඛනය ප්‍රථම වරට හඳුනාගත් අවධිය ලෙස හැඳින්වීමට පුළුවන. ක්‍රි.පූ. 5000 දී පමණ ආරම්භව තිබූ මෙම ක්‍රමයේ රූප සටහන් පැරණි ශිෂ්ටාචාරයන්ට අයත් ඊජිප්තුව, සුමේරියාව, මෙසපොතේමියාව වැනි රටවලින් හමුවී තිබේ. ඊජිප්තුවේ ජේරෝ රජවරුන් මෙ බඳු රූප සංකේත ගස් පතුරු, හම්කැබලි, ගල් හා වෙනත් ද්‍රව්‍ය මත ද සටහන් කරන්නට විය. නිශ්චිත අදහසක් සෘජුව ම ප්‍රකාශ නො කරන ගුහා සිතුවම්වලට වඩා මෙම කාලයේ දී යොදාගත් රූප සටහන් සීමාන්තික අදහසක් ඉදිරිපත් කරනු ලැබිණ. ඇතැම් විට ගව රූපයක් පිළිබඳ අදහසක් ප්‍රකාශ කිරීමට අවශ්‍ය වූ කල්හි ගවයකුගේ හිස පමණක් ඇඳ දැක්වීමෙන් එම අදහස ප්‍රකාශනය කළහ.

සුමේරියානු, ආකේඩියානු, ඇසිරියානු, බැබිලෝනියානු (නැගෙනහිර සෙමිටික්) එළවයිට, එම්ලයිට, හිටයිට, ආදී විශේෂ මේ ආකාරයේ ලඝු අක්ෂර ක්‍රමයකින් බොහෝ සේ ලේඛන පවත්වාගෙන ගොස් ඇත. එකී ලේඛන සහිත මෘතිකාමය (මැටියෙන් සකසන ලද) මුද්‍රා රැසක් මෙසපොතේමියාව ආදී ප්‍රදේශවලින් හඳුනාගෙන තිබේ. අන්තර්ජාල තොරතුරු අනුව (21/3/2006) ඒ පිළිබඳ ව තොරතුරු සංක්ෂිප්තව මෙසේ ය. මූලික වශයෙන් මෙම මැටි මුද්‍රා තුන් ආකාරයක පරිමා සහිත ජ්‍යාමිතික හැඩයෙන් යුක්තයි. මේ ආශ්‍රිතව දෙ වර්ගයක සංකීර්ණ හමුවෙයි. සාමාන්‍ය වර්ගයේ මැටි මුද්‍රා පැරණිම ඒවා වෙයි. ඒවා ක්‍රි.පූ. 8000 ඉක්මවා යයි. එකී මුද්‍රා වර්තමානයේ තුර්කි, සිරියා, ඊශ්‍රායල, ජෝර්දාන්, ඉරාක සහ ඉරාන ජනාවාසවලින් හමුවෙයි. අලංකරණ රහිත ජ්‍යාමිතික හැඩැති එකී මුද්‍රා ගෝලාකාර, තැටි ආකාර, ශංකුව හැඩැති, චතුර්කෝණාකාර යන හැඩවලින් යුක්ත වෙයි. සංකේත සංකීර්ණ වශයෙන් ඇති එබඳු නිදර්ශක දකුණු මෙසපොතේමියාවේ පුරාණ මහාපරිමාණ ජනාවාස ආශ්‍රයෙන් ලැබී ඇති බව පැහැදිලි වෙයි.¹¹ මීට සමකාලීන ව එනම්, ක්‍රි.පූ. 4000 දී පමණ මෙසපොතේමියාවේ ද මෙ බඳුම වූ රූප සංකේත ක්‍රමයක් බිහිවී තිබිණ. ස්වාභාවික සජීව හා අජීව වස්තු මේවායේ මුල් ස්වරූපයට ආරෝපණය කර තිබේ. අවිච්චි වියලන ලද හෝ පුළුස්සන ලද මැටි පුවරු මත ලියන ලද ලේඛන විශාල ප්‍රමාණයක් එම ශිෂ්ටාචාරයෙන් අනාවරණ ව ඇත. ඒ මත තිබී විවිධ අදහස් ප්‍රකාශනයට භාවිත කළ සංකේත දහස් ගණනක් හඳුනාගෙන තිබේ. මෙසපොතේමියාවේ මෙම මුල් රූප පසුව කීලාක්ෂර දක්වා ක්‍රමයෙන් වර්ධනය වන්නට විය.

ශබ්ද සංකේත අක්ෂර

කිසියම් වචනයක අවයවයන් ලෙස හෝ අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ ස්ථිර ලෙස චිත්‍ර සංකේත යොදා ගැනුණි. මෙම ක්‍රමය තුළින් පෙරට වඩා පැහැදිලි අදහසක් ප්‍රකාශ කිරීමේ හැකියාව උදා විය. මෙම කාලවකවානුවේ ඊජිප්තුවෙහි ඒකස්වර 24ක් ආශ්‍රය කොට ගෙන ඔවුන්ගේ හෝඩිය සකසාගෙන ඇත. වයඹ

දිග ඉන්දියාවේ ඉන්දුනිම්න ශිෂ්ටාචාර වාසීන් ද මෙම කාලවකවානුවේ දී ම ස්වර ලේඛන ක්‍රමය භාවිත කළ බවට ප්‍රබල සාධක රැසක් හමුවී ඇත. මෙතෙක් පැහැදිලිව කියවාගත නුහුණු මෙ බඳු සංකේත අඩංගු මුද්‍රා 500ක ආසන්න ප්‍රමාණයක් වයඹ දිග ඉන්දියාවේ දී හා ඒ ආශ්‍රිත භූමිවලින් සොයා ගෙන ඇත. ස්විට්සර්ලන්ත මෘදු පාෂාණ විශේෂයකින් ද, මැටි, ලෝහ හා අගස්ති වැනි ද්‍රව්‍යවලින් නිම වන ලද විවිධ ප්‍රමාණයේ මුද්‍රාවල සටහන්ව ඇති එම සංකේත හෝ අක්ෂර සංඛ්‍යාව කිසිවිටෙකත් විස්ස නො ඉක්මවා යයි. දැනට එකී මුද්‍රාවල සටහන් ව ඇති මෙම සංකේත හෝ අක්ෂර ගණනින් 270ක් පමණ වේ. මේවා මනෝරූප ලේඛනමය හෝ ශබ්ද රූපී ලේඛන ක්‍රමයක් අනුව කොට ඇතැයි සඳහන් කරන ඒ. එල්. බෂාම් සුමේරියානු අක්ෂර හෝඩියක ආභාසයක් ඒ සඳහා ලැබී ඇතැයි විශ්වාස කරයි. මෙම හෝඩිය පැරණි මැදපෙරදිග රටවල පැවති සෙසු හෝඩිවලට සමාන කිරීම දුෂ්කර බව ඔහු වැඩිදුරටත් සඳහන් කරයි.

ඉන්දු නිම්න අක්ෂර මෙතෙක් සාර්ථකව කියවාගත නුහුණු බැවින් ඉන් ප්‍රකාශිත අදහස් හා සංකල්ප ස්ථිරව ම නිශ්චය කිරීම දුෂ්කරය. එසේ වුව ද ලැන්ග්ඩන්, සිඩ්නි ස්මිත්, සී.ඒ. ගුඩ්, ජී.ආර්. හන්ටර්, හේරස් පියතුමා, සෙනරත් පරණවිතාන වැනි පඬිවරුන් මෙම අක්ෂර කියවා ගැනීමට උත්සාහ දරා ඇත. මෙම උගතුන්ගේ පර්යේෂණ කටයුතුවලට අනුව මෙය දකුණෙහි සිට වමට කියවිය යුතු ලේඛන ක්‍රමයක් බව සොයා ගැනුණි. එසේ ම ඒවායින් කියවෙන්නේ තනි රූපයක් නොව ශබ්ද අක්ෂර බව ඔවුන්ගේ විශ්වාසයයි. මෙම අක්ෂර කියවී ම සඳහා ප්‍රශස්ත උත්සාහයක් දැරූ පරණවිතාන මේවා දකුණේ සිට වමට කියැවෙන අක්ෂර විශේෂයක් ලෙස සලකනු ලබයි. එහි භාෂාව සංස්කෘත හෝ ඊට ඥාතිකම් ඇති භාෂාවක් විය යුතු බව විශ්වාස කෙරේ.¹²

දකුණු ආසියාතික කලාපීය ඉපැරණි ම ශිෂ්ටාචාරයක් වූ ඉන්දුනිම්න ශිෂ්ටාචාරය පිළිබඳ ව දැන් දැන් අලුත් අදහස් ප්‍රකාශ වෙමින් පවතී. මේවා ගැන අන්තර්ජාල තොරතුරු අනුසාර ව බොහෝ විස්තර දැනගත හැකි අතර ඉන් ස්වල්පයක් මෙහි

දක්වමු. දකුණු ආසියාවේ පැරණි ම ශිෂ්ටාචාරය මෙයයි. එහි කාලසීමාව ක්‍රි. පූ. 2000 - 1900 අතරට අයත් වේ. පුරාවිද්‍යාඥයන් සඳහන් කරන ආකාරයට නව ශිලායුගයෙන් පසු පරිණත අවධියක් මෙයින් බෙදා වෙන් කෙරේ. ප්‍රධාන නගරවලට අමතර ව තව ද ජනාවාස දාහක් පමණ තිබෙන්නට ඇති මෙම ශිෂ්ටාචාරයේ ව්‍යාප්තික කලාපය වර්තමාන පකිස්ථානය, ඇෆ්ගනිස්ථානය, දිල්ලිය සහ වෙරලාසන්න බොම්බාය දක්වා පැතිර තිබුණැයි විශ්වාස කරයි.

ලේඛන කලාව ආශ්‍රයෙන් වැඩි අවධානයක් යොමු කරනු ලබන මෙම මුද්‍රා වර්තමාන තොරතුරුවලට අනුව දෙදහක් පමණ වේ. මේවායෙහි ලේඛන ඉතා කෙටිය. සංකේත අවමය පහක්වන (5) අතර උපරිමය සලකුණු විසිහයක් (26) වේ. මේවායේ භාෂාව නොදනී. එමෙන් ම ද්විභාෂාත්මක පෙළෙහි උභතතා යනාදිය විශේෂ ලක්ෂණ වේ. ඉන්දු නිම්න සංකේත අතර සත්ත්ව සහ ශාක රූපී ලකුණු බොහොමයක් ඇත.

මෙම අක්ෂර අතර ඇතැම් සලකුණු මෙසපොතේමියාවේ චිත්‍රාක්ෂර සමග සමානකම් දක්වන බව ද කියැවේ. එමෙන් ම යම් සලකුණු ප්‍රමාණයක් ලංකාවේ පූර්ව බ්‍රාහ්මී ලේඛන සමග හමු වී ඇති සලකුණු සමග ද සමානකම් ඇතැයි විශ්වාස කරයි. ඒ බව සෙනරත් පරණවිතාන මහතාගේ පර්යේෂණ අනුව පැහැදිලි වේ¹³

ශබ්දාක්ෂර

වර්තමානයේ භාවිත කරනු ලබන ස්වර ශබ්ද හෝ සංයුක්ත ශබ්ද සහිත භාෂණ ක්‍රමය වෙන් වෙන් වශයෙන් හඳුනාගත හැකි අයුරින් සටහන් කිරීම ආරම්භ වූ අවධිය වශයෙන් මෙහිදී සලකනු ලැබේ. කථන භාෂාවේ වචන ඉතා සමීප අයුරින් සටහන්වීම මෙහි ඇති සුවිශේෂ ලක්ෂණය වන්නේ ය. මෙම ක්‍රමය ආරම්භ වීමත් සමග අදහස් හුවමාරුව කාර්යක්ෂම විය. මෙහි අවසන් ප්‍රතිඵලය වූයේ ව්‍යංජන සහිත ක්‍රමවත් අක්ෂර මාලාවක් බිහිවීමයි.

අක්‍ෂර

ශිෂ්ට මනුෂ්‍ය වර්ග අතර ව්‍යවහාරවන භාෂාවන්ගේ හෝඩිවල වර්ණ, අක්‍ෂර හෙවත් අකුරු නමින් හැඳින්වේ. වර්ණයකින් උච්චාරණය කෙරෙන ශබ්දයට මෙන් ම එම ශබ්දය හඟවන ලකුණ හෙවත් සංකේතනයට ද අක්‍ෂර යන්න භාවිත වේ.¹⁴ ක්‍ෂයවීමක් නැත අර්ථයෙන් වර්ණයන්ට අක්‍ෂර යන නම දී තිබේ. කල්ප විනාශයේ දී පවා අක්‍ෂර විනාශ නො වෙතැයි යනු තන්ත්‍රෝක්තියි. ලෝකෝත්පත්ති සමයෙහි දී අක්‍ෂර ද පහළ විය යන ඇතැමුන්ගේ පිළිගැනීම විය. බ්‍රාහ්මී අක්‍ෂරවලට ඒ නාමය යෙදීමට හේතු වූයේ ද ලෝකයේ නිර්මාණයට හේතුභූත වූ බ්‍රහ්මයා කෙරෙහි පහළ වූයේ ය යන විශ්වාසය නිසා ය. එහෙත් මනුෂ්‍යයාගේ ඉතිහාසය ගැන සිතා බලන විට ඔහුගේ ප්‍රාදුර්භාවයෙන් දීර්ඝ කාලයකට පසුව, භාෂාවන් පහළ වූ බවත් භාෂාවන් පහළ වී අති දීර්ඝ කාල පරිච්ඡේදයකට පසුව අක්‍ෂරයන්ගේ සම්භවය ඇති වූ බව විද්වතුන්ගේ පිළිගැනීම යි යන්න සිංහල විශ්වකෝෂයට අනුව පැහැදිලි වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ ලේඛන ඉතිහාසය

ලොව වෙසෙන හැම ජන කොටසකට ම සිය අදහස් සන්නිවේදනය පිණිස භාෂාවක් ඇත. එහි මාධ්‍ය දෙකකි. එනම් කථනය හා ලේඛනයයි. ඇතැම් ජන කොටසකට කථන මාධ්‍යයක් වෙතත් ලේඛන මාධ්‍යයක් නො තිබෙන්නට පිළිවන. දියුණු බසක කථන මාධ්‍ය මෙන් ම ලේඛන මාධ්‍යය ද උසස් මට්ටමක වෙයි. එ බදු බසක් උසස් සාහිත්‍යයකට ද හිමිකම් කියයි. යම් දියුණු භාෂාවක ප්‍රතිඵලය වන්නේ ඊට අයත් දියුණු සාහිත්‍යයයි. එ සේ බලනවිට සිංහලය පොහොසත් බසකි.¹⁵ ලේඛන කලාව විජය රජුගේ කාලයේ සිට ම දැන සිටි බවට වංශ කථාවල සාධක ඇත. මෙරට අශෝක යුගයට අයත් කළ හැකි ලිපි හමු වී ඇතත්, පැරණි ලිපිවල දැකිය හැකි අශෝක අක්‍ෂරවලට වෙනස් අක්‍ෂර කිහිපයක් ගෙනහැර දක්වන ආවායඪ සද්ධාමංගල කරුණාරත්න මහින්දාගමනයට පෙර ලක්වැසියන් අක්‍ෂර දැනසිටි බව සඳහන් කරයි.¹⁶ අක්‍ෂර යටතේ මෙහි දී

සිංහලාක්ෂර පිළිබඳ ව අවධානය යොමු කෙරේ. හේතුව ඓතිහාසික වශයෙන් ලංකාවේ තත්ත්වය සිංහලය මූලික ව මුල්බැස ගෙන තිබීම සහ පරිණාමය වී ඇති හෙයිනි.

ලංකාවෙහි ව්‍යවහාර වූයේ බ්‍රාහ්මී නමින් හැඳින් වූ ඉන්දියානු අක්ෂර මාලාවකි.¹⁷ මූලභාෂාව හා මූලාක්ෂර වෙනස් බවට පැමිණ, අනික් අනික් නම් ලබා, පූච්චස්ථා පරිත්‍යාගයෙන් ගිලිහී ගිය පසු මෙයට අවුරුදු දෙ දහස් පන්සිය සූ සැටකට පෙර, ලෝ පහළ වූ මහාප්‍රාඥ සිද්ධාර්ථ කුමාරයන් විසින් නැයන්ට ශිල්ප ශාස්ත්‍ර දැක්වීමේ දී, ලේඛන විද්‍යාවෙහි ද ආත්මීය නිපුණතාවක් දක්වනු සඳහා, අක්ෂර වර්ග සූ සැටක් නිපද වූ බව, උගතුන් විසින් දැන් පිළිගෙන තිබේ. සිදුහත් කුමරුන් මතු කළ ඒ අක්ෂර වර්ග අතුරෙහි යම් අක්ෂර වර්ගයක් මහා ජනයා විසින් වැඩියෙන් ආදාන ද, ලේඛනයෙහි ලා උපයුක්ත ද, පෙර සිට ආ අකුරු හා වැඩියක් සමාන ද, ඒ අකුරු බ්‍රාහ්මී අක්ෂර නාමයෙන් ව්‍යවහාරයට පැමිණියේ ය. ලලිත විස්තරය, ශාකෝත්පත්ති, බුද්ධජන්ම ආදී භාරතීය ග්‍රන්ථයන්ගෙන් මෙයට කරුණු ලැබේ. අවදාන කල්පලතාවෙහි,

වර්ධමානා කුමාරොථ සච්චිද්‍යාසු පාරගා:
ලිපි ප්‍රවීණොභිතවාං ලිපිං බ්‍රාහ්මීං විනිමිමෙ¹⁸

යනුවෙන්, වැඩෙන්නා වූ කුමාර තෙමේ, සියලු විද්‍යාවන්හි පරතෙරට ගියේ, ලේඛන විද්‍යාවෙහි ද ප්‍රවීණ වූයේ බ්‍රාහ්මී නම් වූ අභිනව නිපද වූයේ යයි කියන ලද්දේ ය. එහෙත් වෘෂභදේවයන් විසින් සිය දකුණතින් අෂ්ටාදශ ලිපියක් ඉපද වූ බව හා ඉන් ආදීම ලිපිය බ්‍රාහ්මී ලිපිය බවත්, ජෛනයන්ගේ කල්පද්‍රමකලිකා නම් ග්‍රන්ථය කියයි. කෙසේ හෝ වේවා එයින්ද පෙණෙන්නේ බ්‍රාහ්මී අක්‍ෂර ම මූලාක්ෂර බව ය.

බ්‍රාහ්මී අක්ෂරවල ආරම්භය පිළිබඳ ව විවිධ අදහස් පවතී. ඇතැම් තොරතුරු අනුව ක්‍රි. පූ. පස්වන සියවසේ දී මෙය ඉන්දියාවේ ආරම්භව ඇති බව දැනගත හැකිවෙයි. එනම්, දකුණු ආසියාවේ ඉතා වැදගත් අක්ෂර කලාවක් වූ මෙය අග්නිදිග ආසියාවෙන් නැගෙනහිර ආසියාවෙන් ඇති බව සඳහන් කරයි.

මෙම අක්ෂර ක්‍රමයේ සම්භවය ආශ්‍රයෙන් ප්‍රධාන අදහස් තුනක් ඇති බව ද එහි කියැවේ. ප්‍රථම න්‍යාය වන්නේ මේවා බටහිර සෙමිටික් මූලයකින් උපන් බවයි. දෙවැන්න දකුණු සෙමිටික් මූලයකින් උපන් බවයි තෙවැන්න මේ අක්ෂර ක්‍රමය ඉන්දුනිම්න සංස්කෘතියෙන් පැවැත එන්නේ ය යන්න යි.¹⁹

පැරණි ඉන්දිය සාහිත්‍යයේ අක්ෂර මාලාව පිළිබඳ ව සඳහන්වන හැමවිට ම එය බ්‍රහ්මයා විසින් මවනු ලැබූ බව දැක්වීමෙන්, අක්ෂර මාලාවන්ගේ නම් වට්ටෝරු දැක්වෙන හැමවිට ම බ්‍රාහ්මී යන්න ප්‍රමුඛස්ථානයේ දක්වා ඇති බැවින්, බියුලර් මේ සඳහා යෝජනා කළ බ්‍රාහ්මී ලිපි යන නම ඊට සාකච්ඡායෙන් ම උචිත ය. එය හුදෙක් නූතන විද්වතෙකු විසින් යෙදූ සංඥා නාමයක් පමණක් නොව, ප්‍රස්තුත අක්ෂර මාලාවේ පැරණි නාමය ම වීමට බෙහෙවින් ඉඩ ඇත.²⁰

ජේම්ස් ප්‍රින්සෙස් විශ්වාස කළේ බ්‍රාහ්මී අක්ෂර ග්‍රීක මූලයකින් පැවත එන බවයි. පසුව මේ හා සමාන අදහස් ඕම්ෆිඩ්, මයුලර්, එමිල් සෙනාට් රවුල්ඩ් රාවෙට් සහ කොබෙල් අල්වෙලා, වැනි විද්වතුන් ද ඉදිරිපත් කොට ඇත. නේසන් සහ කනිංහැම් බ්‍රාහ්මී අක්ෂර ඉන්දිය ආර්යයන් විසින් දේශීය රූපාක්ෂර ඇසුරින් නිර්මාණය කළ බවට කරුණු දැක්වූහ. ආර්. ශර්මා ශාස්ත්‍රී, බ්‍රාහ්මී අක්ෂර ඉන්දියාවේ විවිධ දේව රූප සහ සංකේත ඇසුරින් බිහි වූ බව විශ්වාසය කළ හැකි අතර අක්ෂර මාලාවේ නම දේවනාගරී බවත් අනුමත කළේ ය. එඩ්වඩ් තෝමස්, ටී. එන්. සුබ්‍රමානියන් වැනි විද්වත්හු බ්‍රාහ්මී අක්ෂර ද්‍රවිඩ ප්‍රභවයක් සහිත බව ප්‍රකාශ කළහ. ඉන්දු නිම්න අක්ෂර සොයාගත් පසුව බොහෝ විද්වත්හු බ්‍රාහ්මී අක්ෂර හා ඉන්දු නිම්න අක්ෂර අතර සමානතා දුටහ. බ්‍රාහ්මී අක්ෂර මාලාව ප්‍රභවය වූ කාලය සම්බන්ධව ද එකිනෙකට පටහැනි මත රාශියක් ද ඇත. ඇතැම්හු එය අශෝක සමයට බොහෝ කලකට පෙර ආරම්භ වී වර්ධනය වූ අක්ෂර මාලාවක් බව විශ්වාස කරති. සමහරු බ්‍රාහ්මී අක්ෂර අශෝක සමයේ හෝ ඊට තරමක් පෙර මුල් මෞර්ය යුගයේ නිර්මාණයක් බව කියති.²¹

සිංහලයෙහි අක්ෂර මාලාව කවර කලෙක ඇති වී දැයි නිශ්චය වශයෙන් ප්‍රකාශ කිරීමට තරම් සාධක තවම ලැබී නැත.

එහෙත් ක්‍රිස්තු පූර්ව තුන්වන ශතවර්ෂය තෙක් ඇත ඉතිහාසයක් ඇති ලංකාවේ සෙල්ලිපි සඳහා මූලික වශයෙන් භාවිත වූයේ බ්‍රාහ්මී අකුරු බව අවිවාදයෙන් පිළිගෙන තිබේ. භාරත දේශයේ බහුල ව ප්‍රචලිත වූ බ්‍රාහ්මී අක්ෂර ක්‍රමය ලංකාවට ඇබ්බැහි වීමේ කතාව අනුමානයෙන් තොර නොවේ. ක්‍රිස්තු පූර්ව තුන්වන ශතවර්ෂයේ දී මහින්දාගමනයත් සමඟ ම වාගේ බ්‍රාහ්මී අක්ෂර ක්‍රමය ලංකාවට පුරුදු වූ බව සාමාන්‍ය පිළිගැනීම යි. දැනට සොයා ගෙන ඇති පැරණිතම සෙල්ලිපිය ලෙස සැලකිය හැක්කේ මිහින්තලේ ලෙනක දක්නා ගමිණී උති මහ රජ යන වැකිය සඳහන් ලිපියයි. මෙහි ගමිණී උති යනු දේවානම් පියතිස්ස (ක්‍රි.පූ. 250 - 210) රජුගේ ඇවෑමෙන් රජ පැමිණි, ඔහු සහෝදර උත්තිය බව හඳුනා ගැනීමට අපහසුවක් නැත.²²

ශ්‍රී ලංකාවේ ලැබෙන ආදිම ශිලාලේඛනය ක්‍රිස්තු පූර්ව තෙවැනි සියවසට අයත් ය යන්න දැනට පිළිගෙන ඇති මතය වේ. එහෙත් මේ පිළිබඳ ව විද්වතුන් අතර මතභේද නැති වූයේ ද නොවේ. සාමාන්‍යයෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ පැරණිතම ලෙන් ලිපි, හික්ෂුන්ගේ ලෙන් පූජාවත් ගැන සඳහන් කරන හෙයින් ද ඒවායේ අක්ෂර අශෝක ලිපිවල අක්ෂරයකට සමාන හෙයින් ද ඒවා බුදුසමය මෙරටට හඳුන්වා දුන් ප්‍රවාහිතිය හා සම්බන්ධ කොට ක්‍රිස්තු පූර්ව තුන්වන සියවසහි ලා ගිණිම සම්ප්‍රදායානුකූල වේ.²³ එතෙකුදු වුවත් ඊට වඩා බොහෝ පෙර දී ලේඛනය මේ රටට ම සැබවින් ම හඳුන්වා දී තිබුණු බව දැක්වීමට තරම් සාහිත්‍යමය හා පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක ඇත. අනුරාධපුර ඇතුල්තුවර නමින් දන්නා පුරාවිද්‍යා රක්ෂිත භූමියෙහි සල්ගහවත්ත නම් තැනින් මෑතක දී සොයා ගන්නා ලද අකුරු ලියූ මැටිබඳුන් කැබලිති ක්‍රි.පූ. හයවන හෝ යටත් පිරිසෙයින් පස්වන සියවසේ දී ශ්‍රී ලංකාවේ බ්‍රාහ්මී ලේඛනය පැවැති බවට විශ්වාසය කළ හැකි සාධක එළවයි. මේ අකුරු ලියා ඇති මැටි බඳුන් කැබලිති ක්‍රි. පූ. 531 - 428 අතර කාල පරිච්ඡේදයකට අයත් සේ සැලකිය හැකි බව රේඩියෝ කාබන් පරීක්ෂණ පෙන්වා දී ඇත.²⁴

අශෝක රජුගේ සමයට පෙර භාරත දේශයෙන් මෙහි පැමිණියවුන් මගින් බ්‍රාහ්මී අක්ෂර ක්‍රමය ලංකාවට ලැබිණැ යි

බියුලර් අනුමාන කරයි.²⁵ බ්‍රාහ්මී අක්ෂර ලංකාවට ලැබුණේ කවදා ද? කෙසේ ද? යනු තීරණය කර ගැනීම අසීරු කරුණක් වුවත් මහින්දාගමනයෙන් පසු එහි විශාල සංවර්ධනයක් ඇති වූ බව නම් නිසැක යි. ගිරිනාර්, සිද්ධපුර් හා බ්‍රාහ්මණගිරි වැනි ස්ථානවලින් ලැබෙන අශෝක ලිපිවල ස්වරූපය අපේ සෙල්ලිපිවල රි දක්නට ලැබේ. එ පමණකුත් නොව උතුරු හා නැගෙනහිර ඉන්දිය ප්‍රාන්තවලින්, එනම් දිල්ලි, ජෝගධි හා රුමින්දෙයි යන තැන්වලින් ලැබුණු ලිපිවල අක්ෂර ලක්ෂණ ද, අපේ ලිපිවල දක්නට ලැබේ. අපේ අක්ෂර කෙරෙහි නැගෙනහිර හා බටහිර ඉන්දියානු බලපෑම ඉදුරා පිළිගත හැක්කේ ඒ දෙපැත්තෙන් ම ලංකාවට පැමිණීමට ප්‍රසිද්ධ මුහුදු මාර්ග තිබුණු බැවිනි. අපේ ඇතැම් පැරණිතම සෙල්ලිපිවල සිංහල අකුරු එක ම පෙළේ වුව ද දෙ ආකාරයකට යෙදී ඇත්තේ මේ නිසායැ යි සිතිය හැකි ය. ඉන්දියාවේ ප්‍රාදේශීය ලිපිකාර පරම්පරාවල ශෛලීන් මිශ්‍ර වීමෙන් සැදුණු දියුණු අක්ෂර මාලාවක් මහින්දාගමනයත් සමග ම වාගේ අපට ලැබීණැ යි කීම සාධාරණ ය. කිසිදු බ්‍රාහ්මී අක්ෂර ක්‍රමයක් ලංකාවේ ඉන් පෙර නො තිබීණැ යි ඉන් අදහස් නො කෙරේ.²⁶

ලාංකික වංශකථාවන් සිංහලයන් උතුරු ඉන්දියාවෙන් සංක්‍රමණය වූ බව සඳහන් කිරීමත්, ඔවුන් ඇතැම් විට පශ්චාත් හරප්පා වැසියන් වීමට ඇති ඉඩකඩක් පිළිබඳ ව අප මෙහි ලා සිහිපත් කළ යුතු ය. එසේ නම්, හරප්පා අක්ෂර හෝ එහි පශ්චාත් කාලීන ප්‍රභේදයන් ශ්‍රී ලංකාවට පැමිණීම බලාපොරොත්තු විය හැකි අතර බ්‍රාහ්මී අක්ෂර මාලාවේ ප්‍රභවය ශ්‍රී ලංකාව තුළ සිදුවීමට ද ඉඩකඩ ඇත. යාපන අර්ධද්වීපයේ අන්තාකොඩෙයි නම් ස්ථානයෙන් බ්‍රාහ්මී සහ හරප්පා අක්ෂරවලට සමාන සංකේත සහිත මුද්‍රාවක් හමුවීත්, ශ්‍රී ලංකාවේ හස් එබූ කාසිවල ඇති සංකේත හරප්පා මුද්‍රා සමග ඇති සමීප සම්බන්ධතාවක් අප විසින් තවදුරටත් අධ්‍යයනය කළ යුතු ය. මූල බ්‍රාහ්මී ලිපිවල දැක්වෙන බ්‍රාහ්මී නොවන සංකේත රූප පිළිබඳව කෙරෙන අධ්‍යයනයක් ද මෙහි ලා උපකාර විය හැකි ය. මේ අනුව දැනට අප දන්නා ආදිතම බ්‍රාහ්මී අක්ෂර රූප අනුරාධපුරයෙන් හමුවීම

සිදුවිය නො හැක්කක් හෝ අහඹු සිදුවීමක් ලෙස ඉවත දැමිය යුතු නැත.²⁷

මහාවාය් ආනන්ද කුලසූරිය 1986 නොවැම්බර් 16 වැනි ඉරිදා සිළුමිණ ශාස්ත්‍රීය අතිරේකයට (142) දේශීය ලේඛන කලාව සම්බන්ධ කරුණු ගෙනහැර දක්වන ලිපියක් සපයමින් සිංහල ලිවීම ඇරඹුනේ වසර 2300ට පෙර බව පවසන අතර, අක්ෂර විද්‍යාත්මක සාධක ගෙන හැර දක්වමින් ආවාය් සද්ධාමංගල කරුණාරත්න 1986 නොවැම්බර් මස 30 වැනි ඉරිදා සිළුමිණ ශාස්ත්‍රීය අතිරේකයට (144) සිංහල අක්ෂර මාලාවේ විවිත්‍ර විකාශනය යන මැයෙන් අශෝක බ්‍රාහ්මී අක්ෂරවල දේශීය බ්‍රාහ්මී අක්ෂරවල සුවිශේෂතා දක්වමින් දේශීය බ්‍රාහ්මී ලේඛන කලාවේ ආරම්භය වසර 2500ට වඩා ඇතට යන බව පෙන්නුම් කරයි.²⁸

අනුරාධපුර ඇතුළු නුවර ගෙඩිගෙය ස්ථානයේ පුරාවිද්‍යා කැණීමෙන් සොයාගත් අක්ෂර රූප සම්බන්ධව හිටපු පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස් එච්.එම්. සිරිසෝම මහතා පවසන පරිදි පොළොව මට්ටමේ සිට අඩි 15ක් පමණ ගැඹුරින් සොයාගත් බ්‍රාහ්මී අක්ෂර සහිත මෙම වළං කැබලිති කාබන් කාලනිර්ණය අනුව ක්‍රි. පූ. 800 දක්වා අතීතයට දිවෙන බවත්, ශ්‍රී ලංකාවෙන් සොයා ගන්නා ලද පැරණි ම අක්ෂර රූප ලෙස මේවා හැඳින්විය හැකි බවත්, දක්ෂිණ ආසියාවේ පමණක් නොව ආසියාකරයේ අක්ෂර විද්‍යාත්මක ක්‍ෂේත්‍රයේ විශිෂ්ටතම සොයා ගැනීමක් වශයෙන් ඉතාම වැදගත්වන බවත් පවසයි. මෙයින් ස්ථුට වන්නේ මහින්දාගමනයට පෙර පටන් විධිමත් අක්ෂර මාලාවක් දේශයේ භාවිත වී ඇති බවයි.²⁹

සංවිධිත ලේඛන ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක වනුයේ ශිෂ්ටාචාර සම්පන්න සමාජයක් තුළ ය. මිහිඳු සමයට ප්‍රථම එබන්දක් වූ බව විශ්වාස කළ හැකි ය. ශ්‍රී ලංකාව තුළ ශිෂ්ටාචාරයේ ආරම්භක යුගය ලෙස පැහැදිලි ලෙස ම හඳුනාගනු ලැබූ සංස්කෘතික අවස්ථාව වන්නේ ප්‍රොටො ඓතිහාසික යුගය යි. මුල් ම යකඩ භාවිත කළ යුගය නමින් ද හඳුන්වා ඇති එම යුගය, සාමාන්‍යයෙන් ක්‍රි. පූ. 950 දී පමණ ආරම්භ වන්නට ඇති බව

පිළිගැනේ. මෙම කාලයේ දී විවිධ පාෂාණ වර්ගවලින් හා විවිධ ඛනිජ වර්ගවලින් භාණ්ඩ නිෂ්පාදනය කිරීමේ ශිල්පයන් ද සෑහෙන දුරකට ප්‍රගුණ කරන්නට ඇති බව පිළිගැනේ. ඒ නිසා එ බඳු නිෂ්පාදන ක්‍රම හා සම්බන්ධ වූ කිසියම් සාම්ප්‍රදායික දැනුම් සම්භාරයක් මෙම යුගයේ දී එක් පරපුරකින් තවත් පරපුරක් වෙත අනිවාර්යයෙන් ම දායාද වන්නට ඇතැයි සිතිය හැකි වේ.³⁰

එසේ ම මෙතෙක් කියවා අර්ථ දක්වා නැති කිසියම් සංකේත පද්ධතියක් උපකාර කොට ගනිමින් ලේඛනය හා සම්බන්ධ සරල සන්නිවේදන ක්‍රමයක් ආරම්භ කිරීමෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ විසු මිනිසාට මෙම ප්‍රොටෝ ඓතිහාසික යුගයේ දී හැකියාව ලැබී තිබුණි. එම යුගයට අයත් මැටි බඳුන්වල තිබූ සංකේත රූපවලින් ලේඛන ක්‍රමයේ ආරම්භය පිළිබඳ පැරණිම සාක්ෂි සමූහයක් නිරූපණය වන බව කියැවේ. එයින් ඇතැම් සංකේත ක්‍රිස්තු පූර්ව යුගයට අයත් බ්‍රාහ්මී ලිපිවල ද කලාතුරකින් අවස්ථාවක දක්නට ලැබේ.³¹

ඉහත සඳහනට සම්බන්ධ සංකේත ලංකාවේ පුරාවිද්‍යාඥයන් සහ ඉතිහාසඥයන් අතරේ පර්යේෂණයට ලක්වී මතවාදයට තුඩු දී ඇති එකී සංකේත සැබවින් ම විශ්මයාර්ථයක් ලබා දෙයි. එම සංකේත ආශ්‍රිත පසුබිම මෙයයි. දුටු පමණින් කිසියම් අදහසක් හෝ අනන්‍යතාවක් කියා පෑම සඳහා තබන ලද සටහන් ප්‍රමාණයක් බව පෙනේ. දැනට ලැබී ඇති සංකේත ප්‍රමාණය දහස් ගණනකි. ලැබෙන ස්ථාන අතිශයින් ම දුර්ලභ පුරාවස්තු හමුවෙන පරිසරාත්මක භූ ස්ථරවලට සම්බන්ධ ය. ශ්‍රී ලංකාවේ මෙම අති පුරාණ යැ යි සැලකෙන සංකේත සහිත මැටි බඳුන් සහ බඳුන් කැබලි හමුවෙන ස්ථාන ඓතිහාසික සහ පුරාවිද්‍යාත්මක අගයක් ඇති ස්ථාන ම වන්නේ ය. අනුරාධපුර ඇතුළු නගරයේ පහළ ස්තර, යාපනයේ පැරණි ඓතිහාසික ජනාවාස ස්ථාන, හම්බන්තොට, රිදියාගම, තිස්සමහාරාමය, අකුරුගොඩ, පොත්පරිප්පු යන ස්ථාන කිහිපය ඉන් සමහරකි.³²

දැනට ලැබී ඇති ආකාරයට ඉහත ස්ථාන සහ තවත් ස්ථාන ආශ්‍රිත මෙම සංකේත පොදු බවක් දක්වයි. මේවා සටහන් කොට ඇත්තේ විශේෂිත බඳුන් ප්‍රමාණයක් මත පමණි. එකී මැටි මෙවලම් කාලරක්ත වර්ණ මෙවලම් යැයි කියනු ලැබේ. මේවායේ විශ්මයජනක තත්ත්වය වන්නේ යාපනය, අනුරාධපුර, දඹුල්ල, යාපහුව, පුත්තලම, කතරගම, තිස්සමහාරාමය, හම්බන්තොට, යන ප්‍රදේශවල පුරාවිද්‍යා කැණීම්වලින් ලත් මැටි බඳුන් සහ බඳුන් කැබලි එක සමාන බඳුන් විශේෂයකට සමාන වීමයි. එමෙන් ම ලැබී ඇති ඇතැම් සංකේත අතර සමාන බවක් ද දක්නට ලැබෙයි. මෙම සංකේත පිළිබඳ ව නිශ්චිත අදහසක් දැනට ඉදිරිපත් ව නැත. ඒවා බ්‍රාහ්මී අක්ෂර සමයට ප්‍රථම වූ සහ එකී අක්ෂර සමගත් භාවිත වූ සංකේත ක්‍රමයක් බව පොදු පිළිගැනීම යි. මෙකී සංකේත රටාව ලංකාවට පමණක් සීමා නොවේ. දකුණු ඉන්දියාවේ මෙම කාල පරිච්ඡේදයට අයත් පුරාවිද්‍යා ස්ථානවලින් ලැබෙන මේ ආකාරයේ ම සංකේත සමග සෘජු සම්බන්ධයක් ඇති බව පෙනී ගොස් තිබේ. දකුණු ඉන්දියාව ද ඉක්මවා යමින් ඉන්දු නිම්න ශිෂ්ටාචාරයේ පශ්චාත්කාලීන සමයට අයත් මැටි බඳුන් මත ද මේ ආකාරයේ සලකුණු ඇති බව රූප සටහන් මගින් හඳුන්වා දී තිබේ.³³

මෙ බඳු සලකුණු මගින් ලංකාවේ බ්‍රාහ්මී අක්ෂර උපන්නේ යැ යි යන අදහසක් ඉහත දක්වා ඇත. ලංකාවේ පුරාණ සංකේත පිළිබඳව ආචාර්ය පියතිස්ස සේනානායක මෙසේ දක්වයි. ...කැගල්ල දිස්ත්‍රික්කයේ දොරවක කන්දේ කළ පුරාවිද්‍යා කැණීමේ දී ප්‍රොටෝ ඓතිහාසික යුගයට වඩා පැරණි, එනම් නව ශිලායුගයට අයත් සාධක සමූහයක් අනාවරණය වී ඇතැ යි ප්‍රකාශ වේ. එහි දී ක්‍රි. පූ. 2000 වඩා පැරණි පස් තට්ටු සමඟ සම්බන්ධ වූ කිසියම් සංකේත රාශියක් පිළිබඳ වාර්තා විය. විජයපාල මහතාගේ අදහස නිවැරදි නම් ක්‍රිස්තු පූර්ව 2000 පෙර සංකේත භාවිතය පිළිබඳ දැනුම ශ්‍රී ලංකාවේ ජීවත් වූ මිනිසුන් සතුව තිබෙන්නට ඇතැයි පිළිගන්නට සිදුවේ. වෙනත් ප්‍රාග් කාර්මික හා තාක්ෂණික නිෂ්පාදනයන් පිළිබඳ දැනුම මෙන් ම මෙම සංකේත ආශ්‍රිත ලේඛන පිළිබඳ දැනුම ද වෙනස්වීම්වලට

භාජනය වෙමින් පරපුරකින් තවත් පරපුරකට දායාද වන්නට ඇත. මෙම කරුණු අනුව ලංකාවේ ලේඛන කලාවට දීඝ ඉතිහාසයක් ඇති බව පෙනී යයි.³⁴

මහින්දාගමනයට පෙර ලංකාවේ කිසියම් ලේඛන සම්ප්‍රදායක් පැවැති බවට වංශකථානුගත සාධක තොරතුරු එළවයි. පැරණි වංශකථාව ලෙස පිළිගනු ලබන දීපවංශයෙහි දැක්වෙන ආකාරයට විජයරජු හා කථා පුවතට මෙය අදාළ වේ. එනම් විජයරජුගේ මරණාසන්න කාලයෙහි ය. විජයරජු, මා ඇවෑමෙන් ලංකාද්වීපයෙහි රාජ්‍යානුශාසනට කිසි කුමරෙක් නැත්තේ ය. මාගේ කෘත පරාක්‍රම ඇති උත්තම මේ ලංකාද්වීපය නොපට භාර දෙමි. තොප අතුරෙන් එක් කුමරෙකු පැමිණෙනු මැනැවැ යි සිංහ පුරයෙහි සුමිත්ත නම් සම්පයට හසුන් දී රාජදූතයෙකු යැවීමේ යි සේයි.³⁵

ඉහත කාරණය ම මහාවංශයේ ද දැක්වේ.³⁶ තව ද පණ්ඩුකාභය කුමරුට ගඟින් එතර ප්‍රදේශය භුක්ති විඳීමට කියා රහස් අස්නක් මයිලනුවන් විසින් යවන ලද බව මහාවංශයේ දැක්වෙයි.³⁷ මහාබෝධිය ද සංඝමිත්තාවෝ ද ගෙන්වීම පිණිස දෙවනපෑතිස් නිරිඳු අශෝක රජු වෙත හසුන්පත් සහිත දූතයන් යැවී යන පුවත ද එහි දැක්වෙයි.³⁸

වළගම්බා රජු සමයෙහි දී ප්‍රථම වතාවට ත්‍රිපිටක ධර්මය ග්‍රන්ථාරූඪ කළ බවට වංශකථාවේ එන පුවත³⁹ ලක්දිව මුල් ම ලේඛනය විය නො හැකි ය. මිහිඳු හිමියන්ගේ පැමිණීමට ප්‍රථම ලේඛන පැවැති බව වංශකථාව පවසන අතර ත්‍රිපිටකය ලිවීමට ප්‍රථම ද ඊට පසුව දලේඛන ක්‍රමයක් තිබුණු බව සාහිත්‍ය මූලාශ්‍ර කුළින් ම හෙළි වෙයි. ආයඪ උත්තිය, කැලණිතිස්ස රජුගේ මෙහෙසියට රහස් ලියමනක් යැවීම සහ එම ලේඛනය රැගෙන ගිය අය අතින් බිම පතිත වීම යන කරුණු වංශ කථාවේ සඳහන් ය.⁴⁰ විහාරමහාදේවී කුමරිය මුහුදට පාකර යැවූ යාත්‍රාවේ රාජ දූවණිය යන්න ලියවා යැවී ය.⁴¹ වළගම්බා රජුට උපකාර කළ හික්ෂුවකට එතුමා වැටකේ පත ලියා ඒ විහාරයට සංඝභෝග දුන්නේ ය.⁴² මෙම ලේඛනය වැටකේ පතක ලියා යැවීම අතින්

වංශකථාව ලේඛන මාධ්‍යය ද මුල්වරට හෙළිකරයි. එතෙක් ත්‍රිපිටකය සහ අටස්ථාන මුඛ පාඨමෙන් ගෙනැවිත් ධර්මයාගේ විරස්ථිතිය පිණිස පොත්හි ලියූ බව මහාවංශය කියයි.⁴³

මින් මතු ලංකාවේ ලේඛන ක්‍රමයේ ඉක්මන් වර්ධනයක් හෝ පරිණාමය තත්ත්වයක් ඇති වූ බව පිළිගැනීම යෝග්‍යය යි. හේතුව එවකට වරින් වර ඇතිවී පැවැතියා වූ අවුල් වියවුල් තත්ත්වයන් නිසා මුඛ පාඨමින් පැවැති සමස්ත ත්‍රිපිටක ධර්මය සහ අටුවා ද ඇතුළු ව තව ද සාහිත්‍ය කෘති ග්‍රන්ථ වශයෙන් ලිවීමට පෙළඹීම යි. මෙහි වඩාත් සන්ධිස්ථානයක් වශයෙන් පෙනී යන්නේ බුද්ධඝෝෂ හිමි අටස්ථාන ලිවීමේ සිද්ධිය යි.⁴⁴ එතෙක් පැවැති සිහල අටස්ථාන පාලියෙන් ලිවීම නිසා සියලු ම හෙළ අටුවා අභාවයට ගියේ ය. පාලි අටුවා සියල්ල විවිධ උපද්‍රව මධ්‍යයේ උව ද අද දක්වා නොනැසී පවතී. ලක්දිව ලේඛන ඉතිහාසය තුළ සිදු වී ඇති එම විපර්යාසය එක් අතකින් සිහල ලේඛන සම්ප්‍රදායයට අයත් එක්තරා කොටසක් අදාශ්‍යමාන කරවා ඇත.

ශ්‍රී ලංකාවේ ලේඛන කලාවේ ද්විත්ව ගමන් මගක් ඉහත වට පිටාව තුළ නිර්මාණය වී පැවතිණ. එය ඉන් ඉදිරියට පුළුල් වශයෙන් තවදුරටත් පෝෂණය වූ බව පැහැදිලි වේ. එහි ද්විත්ව ගමන් මග' වන්නේ ශිලා ලේඛන ලිවීමේ පසුබිම සහ ග්‍රන්ථකරණය යි. ශිලාලේඛනවලට අතිරේක ව ඉතා සුළු වශයෙන් ලෝහ පත්‍රමත ලියැවුණු ලේඛන ප්‍රමාණයක් ද අනුරාධපුර සමයේ සිට ම පැවත එන්නේ ය. ඒවා ද අභිලේඛන අතරට ගැනෙන විශේෂිත ලේඛන වන්නේ ය.

ශ්‍රී ලංකාවේ අභිලේඛන

ලංකාවේ අභිලේඛන කලාවේ ප්‍රබල මාධ්‍යකවන ශිලාලේඛන ප්‍රමාණයෙන් දහස් ගණනකි. ඒවායෙහි ව්‍යාප්තිය සමස්ත දිවයිනට ම බලපායි. ඒවායේ කාලවකවානුව විවිධ ය. දැනට තිත්දු කර ඇති ආකාරයට සමස්ත ශිලාලේඛන අවස්ථා කිහිපයකට වෙන් කර දක්වයි.⁴⁵

- 1. සිංහල ප්‍රාකෘත අවධිය - ක්‍රි. පූ. දෙවන ශතවර්ෂයේ පටන් ක්‍රි. ව. 3වන ශතවර්ෂය දක්වා.
- 2. පුරාතන සිංහල අවධිය - ක්‍රි. ව. 4වන ශතවර්ෂයේ සිට ක්‍රි.ව. 8වන ශතවර්ෂය දක්වා.
- 3. මධ්‍යම සිංහල අවධිය - ක්‍රි.ව. 8වන ශතවර්ෂයේ සිට 13වන ශතවර්ෂයේ මෑත භාගය දක්වා
- 4. නූතන සිංහල අවධිය - ක්‍රි.ව. 13වන ශතවර්ෂයේ මැද භරියේ සිට වර්තමාන කාලය දක්වා යනුයි.

පැරණි ලංකාව හා ශිලාලිපි යන ග්‍රන්ථයේ සඳහන් පරිදි ලක්දිව නන්දෙසින් සොයා ගෙන ඇති ලිපි 4000 දහසක් පමණ ඇත. ඉන් 1084 ක් පමණ සවිස්තර ව ම සංඛ්‍යා ලේඛනවලට ගෙන ඇත.⁴⁶ එහෙත් මෙම සංඛ්‍යාලේඛන දැනට වෙන්ස් වන්නට ඉඩ ඇත. හේතුව මෑත කාලයේ දී අලුතින් තව ද සෙල්ලිපි සොයා ගෙන වාර්තාකර ඇති හෙයිනි.

මේ සියල්ල ම පිහිටි ස්ථාන අනුව කොටස් පහකට බෙදිය හැකි වේ.

ලෙන්ලිපි

ගිරිලිපි

ටැම්ලිපි

පුවරුලිපි

වෙනත්ලිපි වශයෙනි.⁴⁷

මුල් කාලයේ සිට ම පැවත වර්ධනයට පත් වූ සිංහල ශිලාලේඛනවලට අතිරේක ව තව ද ශිලාලේඛන ලංකාවේ ඇත්තේ ය. ඒවා සංස්කෘත සහ ද්‍රවිඩ භාෂාවන්ට අයත් ය. එකී ශිලා ලේඛන ද ඓතිහාසික ලේඛන සාධකයන් ය. ලෝහපත්‍ර මත යම් යම් දේ ලියැවීම ද ලංකාවේ අනුරපුර සමයේ සිට ම පැවැති

බවට සාධක ඇත. මාධ්‍යය අතින් එකී ලේඛන ද ලක්දිව ලේඛන ඉතිහාසයේ කැපී පෙනෙන ස්ථානයක් හිමිකරගෙන ඇත. හේතුව මේවා සීමිත බැවිනි. එකල රන්පත්වල අභිධර්ම පිටකය ලියා පොත් වශයෙන් ධම්මසංගණී ගෘහයේ තැන්පත් කොට තබන ලද බව මහාවංශයට අනුව පැහැදිලි ය.

සොවණ්ණ පටිටෙ ලිඛාපෙත්වාහිධම්මපිටකං තදා ධම්මසඩගණිකං පොත්ථං නානාරතන භුසිතං.⁴⁸

ලංකාවෙන් ලැබී ඇති රන්පත් ඉරු අතරින් දිගින් සහ පත්ඉරු ප්‍රමාණයේ වැඩිම එකතුව අනුරාධපුර ජේතවනාරාම ආශ්‍රිත පුරාවිද්‍යා බිමෙන් ලැබුණකි. 1982. 12. 10 දින ලත් මෙම එකතුවේ රන්පත්තිරු හතක් විය. පොතක කොටසකි. ප්‍රඥාපාරමිතා සූත්‍රය ලියා ඇති මෙම ලේඛනය ක්‍රි.ව. 9 වෙනි සියවසට අයත් වේ. ඒ අක්ෂරවල ස්වරූපය අනුවයි. භාෂාව සංස්කෘත වුව ද අක්ෂර පැරණි සිංහල අක්ෂරයන්ගෙන් ලිඛිත ය. රන්පත්ඉරුවල සූත්‍රය අසම්පූර්ණයි. හේතුව අතින් පත්ඉරු අඩු හෙයිනි. එක් පත් ඉරුවක් දිගින් අඟල් 25 කි. පළල අඟල් 2.3 කි. ඝනකම සෙ. මී. 5.76 කි. බර අවුන්ස 73කි. හමුවූ ගැඹුර සෙ.මී 49කි.⁴⁹

ලක්දිව ලේඛන ඉතිහාසයේ සහ එම කලාවේ ස්වර්ණමය අවස්ථාවක් නිදර්ශනය කරනු ලබන ජේතවනාරාම රන්බණපොත සැබවින් ම ග්‍රන්ථකරණයේ ඓතිහාසික කඩයිමක් පෙන්නුම් කරයි. කිසියම් හේතු නිසා මෙහි සමස්ත පෙළ ම නොමැත. පත්තිරු හතක් තුළ ඇත්තේ එකී සූත්‍රයේ කොටසකි. මෙයට වඩා පත් ඉරු තිබෙන්නට ඇත. සිංහලාක්ෂරයෙන් සංස්කෘත භාෂාවෙන් ලියනු ලැබූවක් හෙයින් ලක්දිව ම රචනා කළ ග්‍රන්ථයක් හැටියට මෙය සැලකිය හැකි ය. වර්තමාන පුස්තකාල පොතක ස්වරූපයේ පත්තිරු අතර හුය සඳහා සිදුරු දෙක ද මෙහි දක්නා ලැබේ. එබඳු අභිලේඛන සාධක අතිශයින් ම දුර්ලභ ය. මෙය ඓතිහාසික අගයක් ඇති ලංකාවේ ලේඛන කලාවේ ග්‍රන්ථකරණය සඳහා පැරණි වූ උදාහරණයක් වශයෙන් ද අගය කළ හැකි ය. රන්පත් ලේඛන සඳහා මහාවංශයේ එන සඳහනත් මෙම පුරාවිද්‍යාත්මක සාධකයන් එක ම නො වුණත්

එක ම මාදිලියේ සිද්ධියක් සඳහා නිදසුන් දෙකකි. රන්බණපොත් පිළිබඳ ව මැදඋයන්ගොඩ විමලකීර්ති හිමියෝ මෙසේ පවසති.

... ගෙඩිගේ මූකලානේ ගෙඩිගෙය නමින් හැදින්වෙන ධම්මසංගණී ගෘහය ගිඤ්ජකාවසථයකි. දැනට බිත්ති පමණක් ශේෂව තිබෙන ගෙඩිගෙය පැරණි පොත්ගුලක් බව පැහැදිලිව පෙනේ. පස්වන කසුබ් රජු විසින් සාදවන ලද ධම්මසංගණී ගෘහය එය විනා අනෙකක් නොවේ. රජතුමා අභිධර්ම පිටකය රන්පත්වල ලියවා එහි තැන්පත් කරවීය. ධම්මසංගණී ප්‍රකරණය ලියූ පොත මැණික් එබ්බවිමාදියෙන් විශේෂයෙන් අලංකාර කරවා එහි තබවන ලදී. පොත්ගුලට ධම්මසංගණීගෙන නාමය යෙදුනේ එහෙයිනි.⁵⁰

රන්පත් ලේඛන අතර වල්ලිපුරම් රන්පත විශේෂ තැනක් හිමිකර ගනී. එය යාපනය දිස්ත්‍රික්කයේ වල්ලිපුරම් නම් ස්ථානයෙන් ලැබුණකි. අගල් 3 1/2 ක් දිග අගල් 1 ක් පළල ඉතා සිහින් ගනකමක් ඇති රන්පතකි. ජේලි සතරක් ලියා ඇති මෙහි අක්ෂර රටාව බ්‍රාහ්මී අක්ෂර වේ. උක්ත ලිපියේ අන්තර්ගතය අනුව ක්‍රි.ව. 126 - 170 අතර රජ කළ වසභ කාලයට අයත් බව පෙනේ. ප්‍රස්තුතය වන්නේ එකී රජුගේ සමයේ දී ඉසිගිරි ඇමති විසින් නකදිව පාලනය කරනා සමයෙහි පියංගුකතිස්ස විසින් බදකර අතන නම් ස්ථානයේ විහාරයක් කරවන ලද බව යි.⁵¹ දිවයින තුළින් ලැබී ඇති පැරණිතම රන්පත් ලේඛනය මෙය වීම අනුව එහි ඓතිහාසික අගය ලේඛන කලාව ඔස්සේ වඩාත් තීව්‍ර වේ. වල්ලිපුරම් රන්පතෙහි ආරම්භයේ 'සිධා' යන්න ලියා ආශීර්වාදය දක්වා තිබේ. මෙය පසුකාලීන සෙල්ලිපිවල සහ පුස්තකාල පොත්වල ආරම්භක ආශීර්වාද පදය වන සිධ, සිධා, සිදම්, සිද්ධම්, සවස්ති, සවස්ති සිද්ධම් යන යෙදුම්වල මූලික අවස්ථාවක් සනිටුහන් කරයි. එබැවින් මෙම නිදර්ශනය, ලේඛන මාධ්‍යය, අක්ෂර, සන්දර්භය සහ ලිවීමේ ශිල්ප ක්‍රමය ආදිය විසින් ලක්දිව ලේඛන කලාවේ විශේෂ තැනක් ලබා සිටී.

ලෝහපත්‍ර ලේඛන අතරෙහි තඹ තහඩු ලේඛන රැසක් විවිධ තන්හි ලක්දිව පුරාණ සමයන්ට අදාළ ව වාර්තා වේ. ඉන්

භින්නතලේ ඉදිකටු සෑය තුළින් ලැබී ඇති තඹ පත් සහ විජයාරාමයෙන් ලැබී ඇති තඹපත් ගැන මහාවායා⁵² නන්දසේන මුදියන්සේ විස්තර කරයි. ප්‍රඥාපාරමිතා සූත්‍රයෙන් සහ කාශ්‍යප පරිවර්තනය හා මහායානික ග්‍රන්ථයන්ගෙන් උපුටාගත් පාඨ මෙම තඹපත්වල ඇත. මේවායෙහි අන්තර්ගතය වූයේ ධාරණී විශේෂයකි. නවවන ශතවර්ෂයට අයත් මේ තඹපත් ඉතිහාසය හා පුරාවිද්‍යාව අතින් වැදගත් ය.⁵²

භින්නතලේ ඉදිකටුසෑයේ තඹපත්‍ර කුඩා ඒවා 91ක් තිබී ඇති බවත් ඒවායේ එකක ජේලි දෙක බැගින් ලියා ඇති බවත් මැදඋයන්ගොඩ විමලකීර්ති හිමියෝ දක්වති. ඒවාට අමතර ව තව ද පසුකාලීනව ලියැවී ඇති ඔරුවල තඹසන්නස, පනාකඩුව තඹසන්නස තඹපත් ලේඛන අතර ප්‍රසිද්ධ ලේඛන වෙයි.⁵³ මහනුවර රාජධානි සමයේ දී විවිධ පාලකයන් විසින් යම් යම් කරුණු පදනම්ව ලෝහපත්‍ර භාවිතයෙන් ලිඛිත සන්නස ලබාදෙන ලද බවට බොහෝ සාධක තිබෙයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ ග්‍රන්ථකරණය

ලක්දිව ලේඛන ඉතිහාසයේ ග්‍රන්ථකරණයට හිමි ස්ථානය සෙසු ලේඛනවලට වඩා වර්ධනයක් සහ උපයෝගිතාවක් ව පැවැති බව ඉතිහාසය තුළින් ප්‍රකට වේ. ලිවීම සහ පොත්පත් පිළිබඳ ව අනුරාධපුර යුගයේ සිට ම තොරතුරු වංශකථාගත ව ඇත්තේ ය. මෙම ග්‍රන්ථකරණ කටයුතු සඳහා ඒ ඒ යුගවල පැවැති ආගමික දේශපාලනික සහ සාමාජික තත්ත්ව බලපානු ලැබ ඇති බව ස්ථීර කරුණකි. ආගමික ග්‍රන්ථයන් ඇතුළුව වෙනත් ග්‍රන්ථ සහිත ව පාලි, සංස්කෘත, සිංහල යන භාෂාත්‍රයෙන් ලක්දිව ලේඛන කලාව පෝෂණය විය. වර්තමාන අධ්‍යාපන තත්ත්වයේ බොහෝ අංශ කෙරෙහි එය සෘජු සම්බන්ධතා දක්වයි. සමස්ත ලේඛන ක්‍ෂේත්‍රය ම යුග හැටියට වෙන් කිරීමක් සිදු කළහොත්, එය සිංහල සාහිත්‍යයට මහාවාර්ග ආනන්ද කුලසූරිය කළ යුග බෙදීමට අනුව ගැනීම උචිත යැයි හැඟේ. එනම්,

අනුරාධපුර යුගය - (ක්‍රි. ව. 1017 දක්වා).

පොළොන්නරු යුගය - (ක්‍රි. ව. 1056 - 1215).

දඹදෙණි යුගය - (ක්‍රි. ව. 1236 - 1283).

කුරුණෑගල යුගය - (ක්‍රි. ව. 1310- 1349).

ගම්පල යුගය - (ක්‍රි. ව. 1344 - 1410).

ජයවර්ධනපුර යුගය (ක්‍රි. ව. 1521 - 1593).

මහනුවර (සෙංකඩගල) යුගය (ක්‍රි. ව. 1592 - 1815) ලෙසයි.

සිංහල සාහිත්‍යය පාලි සහ සංස්කෘත සාහිත්‍යය සමග දඩි සම්බන්ධයක් පවතී. එසේ හෙයින් සිංහලයෙන් ලියැවී ඇති කෘති පමණක් නොව යටෝක්ත සම්භාව්‍ය භාෂා දෙකෙන් ම ලියැවී ඇති භාෂා ඇතුළුව භාෂාත්‍රය ම අදාළ ලේඛන වෙනුවෙන් එකී යුග බෙදීම යෝග්‍ය බව පැහැදිලි ය.

සාහිත්‍යය අතුරින් ලක්දිව ලේඛන ඉතිහාසයේ පාලි සාහිත්‍යය මූලින් ම කියැවේ. මුළු මහත් ලෝකයට ම නො නිවෙන ආලෝකයක් සැපයූ බුදුරජුන්ගේ ඉගැන්වීම් ඇතුළත් පැරණි ම ලේඛනය පාලි ත්‍රිපිටක සාහිත්‍ය බව බොහෝ විද්වතුන් විසින් අවිවාදයෙන් පිළිගනු ලැබේ. ක්‍රි. පූ. තුන්වැනි සියවසෙහි අශෝක අධිරාජ්‍යයාගේ අනුග්‍රහයෙන් පවත්වන ලද තෙවන සංගායනාවේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් මිහිදු මාහිමියන් ප්‍රධාන ධර්මදූත පිරිස විසින් ලක්දිව දෙවනපෑතිස් රජු දවස මෙම දිවයිනට හඳුන්වා දෙන ලද්දේ මෙම එම පාලි ත්‍රිපිටකය යි. ශ්‍රී ලාංකික පාලි සාහිත්‍ය පෝෂණය වූයේ මෙම පාලි ත්‍රිපිටකය පදනම් කොටගෙන ය. එවකේ පටන් අද දක්වා ම ශ්‍රී ලාංකික පඬිවරුන් මෙන් ම මෙරටට පැමිණි විදේශීය පඬිවරුන් විසින් ද විවිධ මාතෘකා හා විෂයධාරාවන් යටතේ පාලි භාෂා මාධ්‍යයෙන් ග්‍රන්ථ සමුදායක් නිර්මාණය කොට ඇත.⁵⁴

වළගම්බා රජුගේ කාලය වනවිට මුඛ පරම්පරාවෙන් පවත්වාගෙන ආ ධර්මය ඒ පරිද්දෙන් ම අනාගතයෙහි පවත්වාගැනීම නො කළහැකි බවට ලකුණු පහළ විය. එහි

පළමුවැන්න මිහිදු මාහිමියන් මෙහි ගෙන ආ ථෙරවාදී ධර්මයට විරුද්ධ වූ මහායාන ධර්මය ගත්තවුන්ගේ ආශ්‍රය ඇතිවීමයි. අනිත් කරුණු වූයේ වළගම්බා රජුගේ රාජ්‍ය කාලයේ දී ඇති ව ගිය මහාසාය යි. වසර 16ක් රටේ බලපෑ මේ මහා නියඟයේ දී සිය දහස් ගණන් සතුන් කෑම් බිම් නැතුව මැරෙන්නට පටන්ගත. එහි දී ආහාරපාන නැතිවීමෙන් තෙහෙට්ටුවට පැමිණි හික්ෂුන් වහන්සේට දහම කටපාඩමෙන් පවත්වාගත නො හැකි තත්ත්වයක් ඇති විය. ත්‍රිපිටක ධර්මය ග්‍රන්ථාරූඪ කිරීමට හේතු වූ අනිත් ප්‍රධාන කරුණ නම්, නිකායාන්තර ධර්මයන් වැද්දවීමෙන් ථෙරවාදී බුද්ධ ධර්මය කිලිටුවේ ය යන හැඟීම යි. හෙළදිව නිකායාන්තර සම්භවයක් ඇති වූයේ වළගම්බා රජුගේ කාලයේ ය. එයින් පෙර ලබ්ධි සංකර භීතියක් මෙහි ඇති වී නැත. මේ කරුණු නිසා ධර්මධර හික්ෂුහු බුද්ධ ධර්මය පිරිසිදුව මතුවටත් පවත්වාගනු සඳහා ධර්මය ලියා තැබීමට සම්මත කරගත්හ. ඒ අනුව මාතලේ අළුලෙනට එකතු වී හික්ෂුහු ධර්මය පොත්වල ලියූහ. එය මාස 6කින් නිම කළහ. මෙසේ මෙරට පොත් ග්‍රන්ථාරූඪ වනවිට, ඉන්දියාවේ සංස්කෘත සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථාරූඪ වී කලක් ගත වී තිබුණු බව සැලකිය යුතු ය. මේ නිසා පොත්වල ලිවීමේ මුල් ගුරුකම් ඉන්දියාවෙන් ලබාගත්තාට ද සැකයක් නැත.⁵⁵

පාලි සාහිත්‍යය යයි අදහස් කරනු ලබන්නේ ථෙරවාදීන්ගේ ත්‍රිපිටකය ද, ඒවායේ අටුවා හා ටීකා ද, ඒ අනුව ලියැවුණු ධර්මසංග්‍රහ ග්‍රන්ථ ද, බුධ'වර්තාදී අන්‍ය ග්‍රන්ථ ද වෙති.⁵⁶ සිංහල සාහිත්‍ය ඉතිහාසයෙහි වළගම්බා සමය කරුණු කීපයක් උඩ අනුස්මරණීය වෙයි. ඉහත සඳහන් කළ පරිදි තෙවළා දහම හා අටුවා කථා ග්‍රන්ථාරූඪ කිරීම නිසා පොත්වල ලිවීම ඇරඹීමේ සිද්ධිය එහි පළමු වැන්නයි. මේ හා සමාන අනිත් සිදුවීමක් නම් සිංහල අටුවා පොත් සම්පාදනය වීමයි. ඒවා සිංහල සාහිත්‍ය ඉතිහාසයේ පැනෙන මුල් ම පොත් ගණයයි.⁵⁷

ඒ එසේ වෙතත්,

පිටකත්තය පාලිංච - තස්සාට්ඨකථාපිච

මුඛ පාඨේන ආනේසුං - පුඛිබ්බේ හික්ඛු මහාමනී.

භානිං දිස්වාන සත්තානං - තදා හික්ඛු සමාගතා

චිරට්ඨිතත්ථං ධම්මස්ස - පොත්ථකේසු ලිඛාපසුං.

යනුවෙන් ත්‍රිපිටක ලිවීම සම්බන්ධයෙන් මහාවංසයෙහි දැක්වෙන මෙම ගාථාදෙකින් ප්‍රකාශවන පරිදි එසමයෙහි ත්‍රිපිටක සහ එහි අටුවාව ද පොත්වලට නගා ඇත. ඒ අනුව බුද්ධසෝඡ හිමිට පෙර ලක්දිව අටුවා සම්පාදන වූ බව ලේඛනගතව පවතියි. මෙම තත්ත්වය ලංකාවේ ලේඛන ඉතිහාසයේ ග්‍රන්ථකරණය ඔස්සේ දැකිය හැකි වැදගත් ම සිද්ධි සමුදාය වශයෙන් සැලකීම යුක්ති යුක්ත ය.

බුද්ධසෝඡ හිමි (ක්‍රි.ව. 468 - 490) දඹදිව සිට ලංකාවට පැමිණියේ පේරවාදයත් මහායානයත් බොහෝ දුරට සංකලනය වෙමින් පැවති විටක ය. ඒ අවස්ථාව වනවිට දඹදිව සමහර ප්‍රදේශවල පේරවාදය නැගෙමින් තිබූ වෙලාවකි. පාලියෙහි හුරුපුරුදු බුදුගොස් හිමියන් මෙහි පැමිණ හෙළ අටුවා පාලියට නගා එහි ගෙන ගියේ ඒ නිසා ය. පාලි අටුවාකරණය අතින් ප්‍රසිද්ධ දෙනම බුද්ධදත්ත හා ධම්මපාල මහතෙරවරු ය.⁵⁸ මෙම සමය වනවිට හෙළටුවා සහ තවත් ග්‍රන්ථ ප්‍රමාණයක් ලේඛනය වී පැවතිම ලක්දිව ලේඛන ඉතිහාසය තුළ කිසියම් කඩඉම් අවස්ථාවක් සලකනු කරයි. මින් ඉදිරියට පාලි සාහිත්‍යයේ වර්ධනය හේතුවෙන් අනුරාධපුර සමය අවසන් වනවිට බොහෝ ග්‍රන්ථ ලියැවී තිබිණ. ඒ අනුව ලක්දිව ලේඛන ඉතිහාසයේ එක්තරා පසුබිමක් වඩාත් කැපී පෙනෙන තත්ත්වයකට පරිවර්තනය වූ බව සිතිය හැකි ය.

ලංකාවේ එක්තරා ප්‍රමාණයක සංස්කෘත සාහිත්‍යයක් වැඩෙන්නට විය. එය යටත් පිරිසෙයින් ක්‍රිස්තු වර්ෂ සිව්වන සියවස තෙක් පැරණි ය. මෙහි මහායාන ධර්මය ප්‍රබලව පැවති සමයකට නුදුරුව විසූ බුද්ධදාස නම් රජතෙමේ සරාර්ථසංග්‍රහ නම් වෛද්‍ය ග්‍රන්ථය සංස්කෘතයෙන් සැපයීය. බෞද්ධ සංස්කෘත

සාහිත්‍යය හා සංස්කෘත කාව්‍ය පමණක් නොව, මේ කාලය වනවිට සංස්කෘතයෙන් ලියැවුණු ශාස්ත්‍රීය ග්‍රන්ථ පවා ලක්දිවට පැමිණ පැවති බව මින් ඔප්පු වේ.⁵⁹ ලක්දිව ලේඛන සම්ප්‍රදාය තුළ දෙයාකාරය ලේඛන ක්‍රම සහිත භාෂා සහ සාහිත්‍යයක්වන සංස්කෘත කෘති බහුල ය. මෙහි දෙයාකාරය යනු සිංහලාක්‍ෂරයෙන් සංස්කෘත ලිවීම සහ දේවනාගරී අක්‍ෂරයෙන් සංස්කෘත ලිවීම යි. සංස්කෘත භාෂාවට අමතරව පද්‍යසාහිත්‍ය, වෛද්‍ය, තක්‍ෂත්‍ර, ශතක, අලංකාර යන විෂයයන්ට අයත් ග්‍රන්ථ ලක්දිව ලේඛන අතරෙහි විද්‍යමාන වේ. මේවාට අමතර ව සංස්කෘතයෙන් ලියැවී ඇති ශිලා ලේඛන සහ වෙනත් අභිලේඛන මෙහි ලේඛන ඉතිහාසයේ විශේෂ අවධානය යොමු වී ඇති තවත් ක්‍ෂේත්‍රයක් බව කිවමනා ය. සංස්කෘතයෙන් පොත් රචනා කරනවිට මහායාන දහමට අනුව සිදුවන්නට ඇති බව පිළිගැනේ. පාලි ත්‍රිපිටකය සහ සංස්කෘත ත්‍රිපිටකය අතර වෙනස්කම් විමසූ චෝභාරිකතිස්ස රජු (ක්‍රි.ව. 269) කපිල ඇමැතිගේ ලවා සත්‍යාසත්‍ය බව තීරණය කර සංස්කෘතයෙහි දෝෂ දුටුවේ ය. අනතුරුව එකී සංස්කෘත ත්‍රිපිටකය ගිනිබත් කොට විනාශ කළ බව කියැවේ.⁶⁰

සිංහල සාහිත්‍යය ලක්දිව ලේඛන කලාවේ ප්‍රධානතම ලේඛන සම්ප්‍රදායය වන්නේ ය. සිංහලයේ අනන්‍යතාව සිංහල සාහිත්‍යය තුළ ගැබ්ව පවතී. මෙම සාහිත්‍යයේ ආරම්භ වකවානුව බොහෝදුරට යයි. අනුරාධපුර සමයේ සිට ම සිංහල කෘති බිහි විය. සිංහල භාෂාව මෙම සාහිත්‍යය පෝෂණය කරන්නට සමත් විය. පේරවාදී පාලි දහම් මග ගත් සතු සාහිත්‍යයේ විවිධ ඥාණගත පොතපතක් මෙරට ජනතාව අතර ව්‍යවහාරයට පත්වීමේ දී සිංහල වචන නිශ්පාදනය ඇති වී තිබේ. එහි දී පැනෙන එක් විශේෂතාවක් නම්, හුදු හෙළවදන් සිංහල භාෂාවේ ඇති විමයි. සිංහල භාෂාවේ අභිවර්ධනයට හේතු වූ පාලි සංස්කෘත වචන සඳහා හුදු හෙළවදන් නිපැදී ඒම මිහිඳු කාලයේ සිට ම සිදු වී තිබෙන්නකි. ඒ නිසා ඒ භාෂා දෙක සිංහල භාෂාවේ මාතෘ භාෂා හැටියට සලකනු ලැබේ.⁶¹ මෙකී භාෂාවෙන් මේ වනවිට ලංකාවේ ලේඛනයට ලක්ව ඇති පොත පත ප්‍රමාණය නිශ්චිත

වශයෙන් පැවසීම අසීරු කරුණකි. අනුරාධපුර සමයේ සිට අඩුතරමින් මහනුවර රාජධානි සමයේ අවසානය දක්වා ලියැවී ඇති සිංහල ලේඛන නාම මාත්‍රික ව හෝ සියල්ල දත නො හැකි ය.

සිංහල සාහිත්‍යය බොහෝ සෙයින් ම ඇතිවුණේත් වැඩුණේත් එසේ ම පිරිහුණේත් රාජධානිය සමඟ බව ඇත්තකි. බොහෝ විට සාහිත්‍ය කෘති නිපදවන ලද්දේ රාජධානි සමයකින් අවුරුදු කිහිපයක් තුළ දී පමණි. එක් රාජධානියක රජවරුන් කිහිප දෙනෙකුත් රාජ්‍යානුශාසා කළ නමුදු සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථ නිපදවන ලද්දේ ඔවුන් අතුරින් එක් කෙනෙකු හෝ දෙන්නෙකුගේ පාලන සමයේ දී විය හැකි ය. ජයවර්ධනපුර කෝට්ටේ රාජධානි සමය දක්වා හැම රාජධානි යුගයක ම ගොඩනගන ලද සාහිත්‍ය මේ සත්‍යයට දෙස් දෙයි. අනුරාධපුර, පොළොන්නරු යන යුගවල දී සාහිත්‍ය කෘති නිපදවන ලද්දේ ප්‍රකාපවත් රජුන් ස්වල්ප දෙනෙකුගේ කාලයෙනි ය. සමහර විට යම් තැනක රාජධානියක් පිහිටුවන ලද නමුදු එතැනින් සැලකිය යුතු සාහිත්‍යයක් බිහි නොවූයේ ය. යාපහුව, රයිගම මෙනි. ඇතැම් විට රාජධානිය එක් තැනෙක තිබෙන අතර සාහිත්‍යය වෙනයම් ප්‍රදේශයකින් බිහි වූයේ ය. සෙංකඩගල සමයේ අපර භාගයෙහි ග්‍රන්ථ වැඩිහරියක් කරන ලද්දේ මාතර සහ ඒ අවට පෙදෙස්වල විසූ ලේඛකයන් විසිනි. මේ අනුව බලන කල සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථ, වස්තුව හා භාෂා ලක්ෂණ යනාදී කරුණු සලකා ඒවායේ ඉතිහාසය විස්තර කිරීම අතිශයින් ම යෝග්‍ය බව පෙනේ.⁶²

සමාලෝචනය

ශ්‍රී ලංකාමේ මුද්‍රණ කර්මාන්තය ඇරඹීමෙන් (ක්‍රි.ව. 1737) පසු එතෙක් පැවැති ලේඛන ක්‍රමය ටිකෙන් ටික යාන්ත්‍රික බවට පරිවර්තනය විය. එහෙත් පුස්තකාල ලේඛන කලාව මුළුමනින් ම අභාවයට නො ගියේ ය. වර්තමානයේ දී ද ඉතා සුළු වශයෙන් මෙම ලේඛන කලාව පවත්වා ගෙන එනු ලබයි. ආගමික හෝ සාහිත්‍ය තොරතුරු පමණක් නොව සමස්ත විඥාපනය ම මෙකී

මාධ්‍යයෙන් ලියැවීමේ ක්‍රමවේදය කාලාන්තරයක් තිස්සේ ලක්දිව තුළ පවත්වාගෙන එනු ලැබූ බව පෙනේ. එබැවින් දේශීය ඥානය, දැනුම, කුසලතා පාරම්පරිකව පැවත ආ අයුරු පුස්තකාල පොත් ලේඛන කලාව ආශ්‍රයෙන් නිරූපණය වේ. විඥාපනය තවත් කෙනෙකුගෙන් තවත් කෙනෙකුට ලබාදීම සඳහාත් දැනුම සංරක්ෂණය කිරීම සඳහාත් භාවිත කළ එක්තරා බහලුම් විශේෂයක් ලෙස පුස්තකාල පොත් හැදින්විය හැකි ය. අත්පිටපත් වශයෙන් කාලාන්තරයනක සිට ලංකාවේ ලේඛන මාධ්‍යයක් වූ පුස්තකාල ලේඛන කලාව ජාතික උරුම වස්තුවකි. මෙකී උරුමය ශ්-පර්ශිත සහ නශ්-පර්ශිත යැයි දෙ ආකාර වන්නේ ය. පුස්තකාල පොත්වලට අමතරව ලෝභපත්‍ර මත ද ශිලාමාධ්‍යය භාවිතයෙන් ද වෙනත් ද්‍රව්‍යයන් මත ද ලේඛන අනුසාරීව අදහස් හෝ දැනුම පළ කළ ලක්දිව ලේඛන ශිල්පය සඳහා දිගු ඉතිහාසයක් හිමිව පවතියි. මෙහි ආරම්භය හා විකාශය පිළිබඳ විවිධ අදහස් ඇති බව පැහැදිලි ය. මේ දිවයිනේ ලේඛන කලාවේ ආරම්භය ක්‍රිස්තු පූර්ව තෙවෙනි සියවස සිට පැවත එන්නේය යන්න පිළිගෙන තිබූ කරුණකි. එහෙත් ඊට බොහෝ කලෙකට පෙර සිට ලක්දිව ලේඛන ක්‍රමය පැවති බව ඓතිහාසික මූලාශ්‍ර සහ පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක අනුව කරුණු තීරණවීම වැදගත් කඩ ඉමක් වන්නේ ය. දැනට ප්‍රකාශිතව ඇති පරිදි ක්‍රිස්තු පූර්ව 450 -500 සමයේ දී ලක්දිව ලේඛන ශිල්පය පැවති බව පිළිගැනුම සහේතුක ය.

විමර්ශන

- 1 සන්නස්ගල, පී.බී. (සංස්.) (1992), සිංහල ශබ්දකෝෂය, 22 කාණ්ඩය හෙවත් 42වන භාගය, කොළඹ: සංස්කෘතික කටයුතු අමාත්‍යාංශය. පි. 192
- 2 එම, පි. 192 - 193
- 3 අලගියවන්න, සුවනිසි (සම්.) (2004), සංස්කෘත සිංහල ශබ්දකෝෂය, කොළඹ: සූරිය. පි. 681
- 4 සිරි සුමංගල හිමි, මඩිතියවෙල (සම්.) (1965), පාලි- සිංහල ශබ්දකෝෂය, කොළඹ: ගුණසේන. පි. 434

- 5 සන්නස්ගල, පී.බී. (සංස්.) (1992), සිංහල ශබ්දකෝෂය: 22 කාණ්ඩය හෙවත් 42 වන භාගය, කොළඹ: සංස්කෘතික කටයුතු අමාත්‍යාංශය. පි. 190 - 192.
- 6 වජිර හිමි, හබරකඩ (2000), ප්‍රාග් ඓතිහාසික ගුහා සිතුවම් ආශ්‍රයෙන් බිහි වූ සිංහල අක්ෂර මාලාව, සංස්කෘතික පුරාණය, 3 වෙළුම, 3 කලාපය, සංස්. ටී.ජී.කුලතුංග, කොළඹ: මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල. පි. 6.
- 7 කොල්ලුරේ, අභයකුමාර (2005), විශ්වයේ ප්‍රචරිත නැටි එහි සුපිරි සහනත්ව, කොළඹ: ගොඩගේ. පි. 64.
- 8 මහේන්ද්‍ර, සුනන්ද (1994), සන්නිවේදනයේ පසුබිම, විමල් අභයසුන්දර සම්ප්‍රසාදනය, සංස්. අමරසේවා මද්දුම හා සරත් විජේසූරිය, කොළඹ: සංස්කෘතික දෙපාර්තමේන්තුව. පි.37.
- 9 පැට්‍රික්, නාරාවිල (2001), ලේඛන පද්ධතීන්ගේ පරිණාමය සහ ඉංග්‍රීසි අකාරාදීන්ගේ ඉතිහාසය, කුරුණෑගල. පි. 6.
- 10 වජිර හිමි, හබරකඩ (2000), ප්‍රාග් ඓතිහාසික ගුහා සිතුවම් ආශ්‍රයෙන් බිහි වූ සිංහල අක්ෂර මාලාව, සංස්කෘතික පුරාණය, 3 වෙළුම, 3 කලාපය, මධ්‍ය සංස්කෘතික අරමුදල. පි.6.
- 11 ANCIENTSCRIPTS. (2003) Brahmi, [http:// www.ancientscripts/ brahmi.html 2/18/03](http://www.ancientscripts/ brahmi.html 2/18/03).
- 12 වජිර හිමි, හබරකඩ (2000), ප්‍රාග් ඓතිහාසික ගුහා සිතුවම් ආශ්‍රයෙන් බිහි වූ සිංහල අක්ෂර මාලාව, සංස්කෘතික පුරාණය, 3 වෙළුම 3, සංස්. ටී.ජී. කුලතුංග, කොළඹ: මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල. පි. 9.
- 13 වජිර හිමි, හබරකඩ (2000), ප්‍රාග් ඓතිහාසික ගුහා සිතුවම් ආශ්‍රයෙන් බිහි වූ සිංහල අක්ෂර මාලාව, සංස්කෘතික පුරාණය, 3 වෙළුම 3, සංස්. ටී.ජී. කුලතුංග, කොළඹ: මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල. පි. 8.
- 14 හෙට්ටි ආරච්චි, ඩී.ඊ. (සංස්.) 1963, සිංහල විශ්ව කෝෂය, 1 කාණ්ඩය, සංස්කෘතික කටයුතු පිළිබඳ අමාත්‍යාංශය, කොළඹ. පි. 68.
- 15 ඉඤ්ජේන, දෙ. ආ. (2001), සිංහල අක්ෂර මාලාව, මහේන්ද්‍ර සේනානායක, දෙහිවල. පි. 13.
- 16 ලංකගේ, ජයසිරි (1996), සිංහල වර්ණමාලාවේ විකාශනය, කොළඹ: ගොඩගේ. පි. 3
- 17 මුදියන්සේ, නන්දසේන (2002), සිංහල අකුරුවල විකාශය, සම්භාෂා : 12 වැනි කලාපය, සංස්. මාදෝවිට පඤ්ඤාරාම නාහිමි, කොළඹ: අධ්‍යාපන හා සංස්කෘතික කටයුතු පිළිබඳ අමාත්‍යාංශය පි. 90.
- 18 ධම්මකුසල හිමි, අම්බලන්ගොඩ (1969), සිංහල අකුරු ද්විතීය මුද්‍රණය, කොළඹ: අනුල. පි.193 -194.

- 19 ANCIENTSCRIPTS. (2003) Brahmi, [http:// www.ancientscripts/ brahmi.html 2/18/03](http://www.ancientscripts/ brahmi.html 2/18/03).
- 20 මනතුංග, අනුර (1993), සිංහල භාෂාවෙහි සම්භවය හා ඉන්දු ආර්ය භාෂා අතර සිංහලයෙහි සමීප ඇතිත්වය, සංස්කෘතික පුරාණය, 1 වෙළුම 5 කලාපය, සංස්. එච්.ටී.බස්නායක සහ මාපා තිලකරත්න, කොළඹ: මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල. පි. 10.
- 21 එම, පි. 10.
- 22 හෙට්ටි ආරච්චි, ඩී.ඊ. (සංස්.) (1963), සිංහල විශ්වකෝෂය 1 කාණ්ඩය, කොළඹ: සංස්කෘතික දෙපාර්තමේන්තුව. පි. 68
- 23 විජේසේකර, නන්දදේව (1990), පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ ශත සංවත්සරය (1890 -1990) : දෙවන වෙළුම, කොළඹ: පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව. පි. 5.
- 24 ප්‍රනාන්දු, පී.ඊ.ඊ. (1998), සිංහල අක්ෂරවල සම්භවය හා විකාශය, අපේ සංස්කෘතික උරුමය ද්විතීය කාණ්ඩය, කොළඹ: මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල. පි. 3.
- 25 හෙට්ටි ආරච්චි, ඩී.ඊ. (සංස්.) (1963), සිංහල විශ්වකෝෂය 1 කාණ්ඩය, කොළඹ: සංස්කෘතික දෙපාර්තමේන්තුව, පි. 69
- 26 එම, පි. 69
- 27 මනතුංග, අනුර (1993), සිංහල භාෂාවෙහි සම්භවය හා ඉන්දු ආර්ය භාෂා අතර සිංහලයෙහි සමීප ඇතිත්වය, සංස්කෘතික පුරාණය, 1 වෙළුම 5 කලාපය, සංස්. එච්.ටී. බස්නායක සහ මාපා තිලකරත්න, කොළඹ: මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල. පි. 12.
- 28 බිනරගම, දයානන්ද (2001), මූල ඓතිහාසික හා ප්‍රාග් බෞද්ධ යුගයේ දේශීය සම්භවයකින් යුත් බ්‍රාහ්මී ලේඛන කලාවක් පැවැති බවට සාධක, සංස්කෘතික පුරාණය, 2 කලාපය, කොළඹ: මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල. පි. 29.
- 29 එම, පි. 26.
- 30 සේනානායක, පියතිස්ස (2002), ලංකාවේ විසූ පැරණිතම අධ්‍යාපනඥයෝ : පූර්ව බ්‍රාහ්මී ශිලාලිපි ආශ්‍රිත අධ්‍යයනයක්, ශතසංවත්සර සමරු ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහය, කොළඹ: ශ්‍රී ලංකා ප්‍රාචීන භාෂෝපකාර සමාගම. පි. 439 - 450.
- 31 එම, පි. 439 - 450.
- 32 බණ්ඩාර, තිස්ස (2002), හම්බන්තොට ආශ්‍රිත ඓතිහාසික පුරාවිද්‍යාව පිළිබඳ විමසුමක්, වැලිපිළ පුරාවිද්‍යා සඟරාව, පස්වෙනි කලාපය, සංස්. ඉනෝකා බාලසූරිය සහ ඩබ්. විරසිංහ, කොළඹ: මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල. පි. 55 -65.

- 33 Lal, B.B. (1960), From the Megalithic to the Harppa tracing back the Graffiti on pottery Ancient India, No. 16, Archaeological Survey Department of India, Delhi. 4 – 19p.
- 34 සේනානායක, පියතිස්ස (2002), ශ්‍රී ලංකාවේ පැරණි ම ලේඛන සහ ඒවායේ ආරම්භය පිළිබඳ ව අදහසක්, ඉඳුවර, සංස්, දයා අමරසේකර සහ රෝහිත දසනායක, වරකාපොළ: ආර්ය. පි. 35-75.
- 35 දීපවංශය, සංස්. කීර්ථිලේ ඤාණවිමල හිමි (1959), කොළඹ: ගුණසේන, පරි. 9: 44-45.
- 36 උනපුරණසහිතො මහාවංසො, (1959), සංස්. පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමි, කොළඹ: ගුණසේන. පරි. 8, 3, 7, 8
- 37 එහි, 10 පරි : 48
- 38 එහි, 18 පරි: 6
- 39 එහි, 33 පරි: 102 - 103.
- 40 එහි, 22 පරි: 15, 18
- 41 එහි, 22 පරි: 22.
- 42 උනපුරණසහිතො මහාවංසො (1959), සංස්. පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමි, කොළඹ: ගුණසේන, 33 පරි: 51
- 43 එහි, 33 පරි: 102 - 103
- 44 එහි, 37 පරි: 234 - 235.
- 45 කුලසූරිය, ආනන්ද,(1998), සිංහල සාහිත්‍යය 1, බොරැස්මුව: විසිදුනු. පි. 66.
- 46 අමරවංශ හිමි, කොත්මලේ (1969), ලක්දිව සෙල්ලිපි, කොළඹ: ගුණසේන. පි.10.
- 47 එහි, පි. 10.
- 48 උනපුරණසහිතො මහාවංසො, (1959) සංස්. පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමි, කොළඹ: ගුණසේන. පරි.50: 50
- 49 ජේතවනාරාම රත් බණ පොත, (1993), යුනෙස්කෝ ශ්‍රී ලංකා සංස්කෘතික ත්‍රිකෝණ යෝජනා ක්‍රමය, කොළඹ, (පිටු අංක නැත)
- 50 විමලකිත්ති හිමි, මැද උයන්ගොඩ, (බු.ව.2499), ශිලාලේඛන සංග්‍රහය : 4 කොටස, කර්තෘ, සරික්කාමුල්ල. පි. 67
- 51 Paranavitana, S. ed (1943), Epigraphia Zeylanica: Vol. iv, Archaeological Survey of Ceylon, Colombo.
- 52 මුදියන්සේ, නන්දසේන., (1971), ශාස්ත්‍රීය ලිපි සංග්‍රහය, කොළඹ: ගුණසේන. පි.165.

- 53 විමලකිත්ති හිමි, මැද උයන්ගොඩ, (බු.ව.2499), ශිලාලේඛන සංග්‍රහය : 4 කොටස, කර්තෘ, සරික්කාමුල්ල, පි.116
- 54 කරුණාදාස, වයි (1998), පාලි සාහිත්‍යය, අපේ සංස්කෘතික උරුමය, ද්විතීයික කාණ්ඩය, කොළඹ: මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල. පි. 61.
- 55 සන්නස්ගල, පී.බී. (1994), සිංහල සාහිත්‍ය වංශය, කොළඹ: සංස්කෘතික කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව. පි. 44.
- 56 බුද්ධදත්ත හිමි, පොල්වත්තේ, (2002), පාලි සාහිත්‍යය, නව මුද්‍රණය, කොළඹ: රත්න. පි. 1.
- 57 සන්නස්ගල, පී.බී. (1994), සිංහල සාහිත්‍ය වංශය, කොළඹ: සංස්කෘතික දෙපාර්තමේන්තුව. පි. 45.
- 58 සන්නස්ගල, පී.බී. (1994), සිංහල සාහිත්‍ය වංශය, කොළඹ: සංස්කෘතික දෙපාර්තමේන්තුව, පි. 47.
- 59 ගුරුගේ, ආනන්ද, ඩබ්ලිව්.පී. (1994) සංස්කෘත සාහිත්‍ය ව්‍යාප්තිය හා ආභාසය: අපේ සංස්කෘතික උරුමය, ද්විතීයික කාණ්ඩය, කොළඹ: මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල. පි.72.
- 60 සේනානායක, ජී.බී.එස්, (1998) ශ්‍රී ලංකාවේ සංස්කෘත සාහිත්‍යය, කොළඹ: මධ්‍යම සංස්කෘතික කටයුතු අරමුදල. පි.7.
- 61 සන්නස්ගල, පී.බී. (1994), සිංහල සාහිත්‍ය වංශය, කොළඹ: සංස්කෘතික දෙපාර්තමේන්තුව. පි. 50.
- 62 කුලසූරිය, ආනන්ද (1998), සිංහල සාහිත්‍යය 1, තෙවන මුද්‍රණය, බොරැස්මුව: විසිදුනු. පි. 50.